

**SLOVENSKÁ POĽNOHSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

2120558

**VYUŽITIE PENZIÓNU „PRIESMYK“ PRI HRANICIACH
S POĽSKOU REPUBLIKOU**

2010

Mária Mitrušková, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**VYUŽITIE PENZIÓNU „PRIESMYK“ PRI HRANICIACH
S POĽSKOU REPUBLIKOU**

Diplomová práca

Študijný program:	Udržateľné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka
Študijný odbor:	6.1.1 Všeobecné poľnohospodárstvo
Školiace pracovisko:	Katedra udržateľného poľnohospodárstva a herbológie
Školiteľ:	Ing. Štefan Týr, PhD.

Nitra, 2010

Mária Mitrušková, Bc.

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE

FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH ZDROJOV

Katedra udržateľného poľnohospodárstva a herbológie

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁVACÍ PROTOKOL DIPLOMOVEJ PRÁCE

Študent: Bc. Mária Mitrušková

Študijný odbor: Udržateľné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

V zmysle 3. časti, čl. 21 Študijného poriadku SPU v Nitre z roku 2008 Vám zadávam tému bakalárskej práce:

**Využitie penziónu “PRIESMYK“
pri hraniciach s Poľskou republikou**

Cieľ práce:

Cieľom práce je zriadenie penziónu “PRIESMYK“ v prihraničnej oblasti s Poľskou republikou, s možnosťou ubytovania hostí v obci Nižný Komárnik a poskytovanie agroturistických služieb.

Rámcová metodika práce:

Pri vypracovávaní sú použité metódy:

- spracovanie literárnych rešerší z preštudovanej literatúry, ktorá je zameraná na problematiku turizmu, agroturizmu, vidieckeho turizmu, históriu kraja a okolia;
- zisťovanie a analýza súčasného stavu agroturistiky v regióne, návrhy na zlepšenie návštevnosti oblasti turistami;
- SWOT analýza podnikania v tejto oblasti z pohľadu agroturizmu;
- zdokumentovanie predpokladaného stavu penziónu.

Rozsah grafických prác: 0 s.
Rozsah textovej časti: 60 s.

Literatúra:

Dower, Michael – ECOVAST, Európska rada obcí a malých miest v mene siete PREPARE. 2004. Vidiek je pre rozšírenú Európu výzvou. In: Náš vidiek, 2004, č. 3. 3 s.

Habán, M. – Otepka, P.: Agroturistika. Nitra: SPU, 2004. 153 s.
ISBN 80-8069-541-6.

Mach, František 1993. Vidiecky turizmus a agroturizmus na Slovensku. In: Úvodný príhovor k problematike. Bratislava: Združenie podnikateľov agroturistiky Slovenska, 1993, 7-14s.

Regionálna a rozvojová agentúra Svidník. 2004. Stratégia rozvoja nosných foriem CR v prihraničnej oblasti prešovského kraja, Podkarpatského a časti Malopolského vojvodstva. Svidník, 2004.

Vedúci diplomovej práce: Ing. Štefan Týr, PhD.
Konzultant diplomovej práce: -

Dátum zadania diplomovej práce: 10. 5. 2009

Harmonogram postupu prác:

- máj 2009 : zadanie diplomovej práce;
- jún - september 2009 : vypracovanie literárnych rešerší a získavanie literatúry;
- september - december 2009 : príprava teoretických kapitol a začiatok prieskumných prác;
- december 2009 – január 2010 : vypracovávanie vlastnej práce;
- február – marec 2010 : príprava príloh a finalizácia práce.

Dátum odovzdania diplomovej práce: 15.4. 2010

Podpis:

Ing. Štefan Týr, PhD.
vedúci KUPH

Podpis :

prof. Ing. Daniel Bíro, PhD.
dekan FAPZ

ABSTRAKT

V predloženej diplomovej práci bola riešená problematika vidieckeho turizmu a agroturizmu v Šarišskom regióne, v chránenej krajinnej oblasti „Východné Karpaty“. Konkrétne ide o obec Nižný Komárnik, ktorá ma veľké predpoklady rozvíjať vidiecky turizmus a agroturizmus, a to na základe prírodných, kultúrno–historických a materiálno–technických podmienok. Ponúka svojim návštevníkom okrem iného bohatý kultúrny, športový a spoločenský život.

Práca obsahuje popísané prevádzkovanie penziónu, program pre hostí na sedem dní, v letnom a zimnom období, manažment prevádzky, predaj a marketing penziónu, jeho silné a slabé stránky, príležitosti a riziká.

Spomenuté sú aj prírodné, kultúrne a historické atraktivity, kultúrne podujatia organizované v regióne, ktoré môžu turisti počas svojho pobytu navštíviť.

V závere práce sú zaradené obrazové prílohy s mapou regiónu, blízke mestá Svidník a Stropkov, kultúrne ahistorické pamätihodnosti.

Kľúčové slová: cestovný ruch, vidiecky turizmus, agroturistika, podnikanie, ekonomika, penzión.

ABSTRACT

In the present thesis was addressed issues of rural tourism and agrotourism in the Saris region, in the protected area “Eastern carpathians” specifically, the village of Nizny Komarnik which has great potential for development of rural tourism, agroturism and the natural cultural and historical, material and technical conditions. It offers a rich interial, cultural, sporting and social life for visitors.

The work described includes the operation of the pension, a program for guests for seven days in the summer and winter, operations managements, sales and marketing hous it is strenghts and weaknesses, opportunities and risks.

Mentioned are also natural, cultural and historical attractions, cultural events organized in the region which turists can visit during theyr stay. The last part includes picture annex, map of the region with informations abou nerby dities as Svidnik and Stropkov and historical cultural sights.

Key words: tourism, rural tourism, agrotourism, business, economy, pension.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Bc. Mária Mitrušková týmto vyhlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Využitie penziónu „PRIESMYK“ pri hraniciach s Poľskou republikou“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 15. 04. 2010

---

podpis

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela poďakovať vedúcemu mojej diplomovej práce Ing. Štefanovi Týrovi, PhD., za cenné rady, pripomienky a usmernenie pri vypracovaní tejto záverečnej práce.

Ďakujem tak isto mojej rodine, priateľom, kolegom a všetkým, ktorí mi pomohli a podporovali ma počas štúdia.

Použité označenie

- **a pod.** - a podobne
- **cm** - centimeter
- **EK** - Európska komisia
- **EÚ** - Európska únia
- **EUR** - euro
- **KDO** - Karpatsko-dukelská operácia
- **km** - kilometer
- **ks** - kus
- **m.n.m.** - meter nad morom
- **NKP** - národná kultúrna pamiatka
- **NSRR** - Národný strategický referenčný rámec
- **OSN** - Organizácia spojených národov
- **PREPARE** - Preventive Enviromental Protection Approaches in Europe
(Prístupy k preventívnej ochrane životného prostredia v Európe)
- **SAPARD** - The Special Accession Programe for Agriculture and Raval
Development (Podporný program pre rozvoj poľnohospodárstva
a vidieka)
- **Sk** - Slovenská koruna
- **s.r.o.** - spoločnosť s ručením obmedzeným
- **SWOT** - Strengths Weaknesses Opportunities Threats (analýza slabých
stránok, silných stránok, príležitosti a ohrození)
- **WTO** - World Tourism Organization (Svetová organizácia cestovného
ruchu)
- **%** - percentá

OBSAH

ÚVOD	11
1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	13
1.1 Cestovný ruch	13
1.2 Stratégia cestovného ruchu do r. 2013 v podmienkach Slovenska	14
1.3 Charakter vidieckeho turizmu a agroturistiky	15
1.4 Význam vidieckej turistiky	16
1.5 Hľadiska ekonomického rozvoja poľnohospod. podnikov	16
1.6 Budúcnosť turistickej dediny	18
1.7 Rozvoj vidieka	19
1.8 Podpora rozvoja cestovného ruchu z EÚ	20
1.8.1 Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007 – 2013	21
2 CIEĽ PRÁCE	23
3 MATERIÁL A METÓDY	24
4 VÝSLEDKY PRÁCE	25
4.1 Marketingová stratégia	25
4.1.1 Konkurencia	25
4.1.2 Produkt	26
4.2 Charakteristika regiónu	27
4.2.1 História regiónu	27
4.2.2 Geografická charakteristika regiónu	29
4.2.3 Základné údaje o obci	29
4.2.4 Rastlinstvo a živočíšstvo	30
4.2.5 Štátne prírodné rezervácie	30
4.3 Kultúrno-historické predpoklady	31
4.3.1 História územia	31
4.3.2 Ľudové zvyky a tradície	32
4.3.3 Kultúrno-historické pamiatky v blízkosti objektu	34
4.4 Materiálno-technické predpoklady	35
4.4.1 Podmienky pre turistiku a športové podujatia	35
4.4.2 Súčasný stav v oblasti výroby a služieb	35

4.4.3	Infraštruktúra obce Nižný Komárnik	36
4.4.4	Potenciálne možnosti rozvoja obce	36
4.5	Charakteristika zámeru, kapacít s možnosťou ich využitia	37
4.5.1	Základná charakteristika zámeru	37
4.5.2	Urbanistické a architektonické riešenie	38
4.5.3	Celkový rozpočet zámeru firmy Brova, s.r.o.	39
4.5.4	Využitie kapacít	39
4.6	Ekonomika prevádzky	40
4.6.1	Finančný plán na roky 2009 – 2011	40
4.6.2	Náklady ročné	43
4.6.3	Ponukový list programu na 7 dní	45
4.6.4	Manažment prevádzky	48
4.7	SWOT analýza poskytovania agroturistických služieb	50
4.7.1	Silné stránky	50
4.7.2	Slabé stránky	51
4.7.3	Príležitosti	51
4.7.4	Ohrozenia	52
5	DISKUSIA	53
6	NÁVRH NA VYUŽITIE POZNATKOV	55
7	ZÁVER	57
8	POUŽITÁ LITERATÚRA	58
9	PRÍLOHY	60

ÚVOD

Vidiecka turistika a agroturizmus sa v súčasnej dobe stali pomerne frekventovanými pojmami nielen medzi kultúrnymi a vedeckými pracovníkmi, ale i laickou verejnosťou. Spoznávanie kultúrnych tradícií, osobitne špecifík jednotlivých regiónov sa dnes považuje za jedno z najvýnosnejších odvetví priemyslu.

Vidiecky turizmus predstavuje na Slovensku relatívne novú formu cestovného ruchu. Je to turistika na vidieku, mimo rekreačných a turistických centier. Vidiecku turistiku možno charakterizovať ako súbor rekreačných aktivít alebo aktivít voľného času, ktoré sa viažu na prostredie vidieckeho osídlenia a sú odlišné od civilizačných rekreačných aktivít.

Objektom záujmu dnešného turistu už nie je len poznávanie kultúrno – historických špecifík, ale i spôsob života a kultúrne tradície obyvateľov jednotlivých regiónov. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že celosvetový trend v oblasti turizmu smeruje od masového turizmu vo veľkých prímorských letoviskách k vidieckemu turizmu, agroturizmu a ekoturizmu. Turista už nevyhľadáva len slnečné pláže, hotely, bazény, ale začína sa orientovať na ekologicky čisté, priemyslom nedotknuté, odľahlé kúty, s relatívne zachovanými kultúrnymi tradíciami, uchránenými pred unifikačnými tendenciami globalizovaného sveta.

Tendencie využívať voľný čas na vidieku sa tradujú v niektorých európskych krajinách už niekoľko desaťročí. Človek hľadá únik z pretechnizovaného sveta do prírody. Vyhľadáva čoraz častejšie kvalitné životné prostredie, relaxáciu, pokoj, spätosť s prírodou, prostredie bez techniky a mechanizácie, originálne možnosti vyžitia a zábavy.

Turistiku inak chápe človek túžiaci po odpočinku a dovolenke, inak majiteľ hotela alebo reštaurácie. Turistika totiž (na rozdiel od mnohých iných ľudských aktivít) národy nerozdeľuje, ale približuje.

Podnikanie v agroturistike vyžaduje zmenu postojov obyvateľov vidieka, doplnenie znalostí o túto oblasť podnikania a schopnosť orientovať sa v trhových podmienkach. Úspech agroturistiky je podmienený rozvojom drobného podnikania v príslušnom regióne, čo je aj naším cieľom t.j. vytvorenie priaznivých podmienok pre rozvoj agroturistiky.

Vidiecka turistika, to je príležitosť ubytovať sa niekde na vidieku, chodiť na výlety, užívať si možnosti netradičného oddychu. Agroturistika je do istej miery

splynutie host'a s prostredím. S možnosťou užívať si produkty, ktoré v rámci regiónu existujú, alebo sa rozvíjajú.

Aj keď v posledných rokoch sa čiastočne darí u nás znižovať postupnú deštrukciu poľnohospodárstva, ku ktorej došlo v dôsledku závažných chýb v riadení transformačného procesu, jeho úpadok sa ešte neskončil.

V záujme zachovania funkčnosti odvetvia je potrebné urobiť všetko preto, aby aj podniky agrokomplexu mali možnosť zabezpečiť svoju perspektívu. Zabezpečiť prosperitu a úspešnosť rozvoja podnikov v náročných podmienkach trhovej ekonomiky nie je však jednoduchá záležitosť. Jedným z významných predpokladov dosiahnutia cieľa je priemyselná rozvojová stratégia podnikov a akostný predpoklad jej realizácie je spracovanie kvalitných podnikateľských zámerov. Dobre spracovaný strategický plán je nevyhnutným nástrojom riadenia každého podnikateľského subjektu, pretože už jeho vypracovanie núti pouvažovať nad každým dôležitým aspektom podnikania a umožňuje identifikovať možné slabé stránky i nástrahy a premyslieť si spôsoby ich prekonania.

Turistický región „Šariš“ patrí k regiónom s bohatým kultúrno –historickým potenciálom a ešte relatívne neporušeným prostredím, avšak s nedostatočnou komplexnosťou služieb a slabou propagáciou. Na spomínaných skutočnostiach je postavený i tento podnikateľský plán. Ťažisko podnikateľského plánu je postavené na bohatých prírodných i kultúrno - historických zdrojoch regiónu.

1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Cestovný ruch

Cestovný ruch je mnohostranným odvetvím, ktoré zahŕňa najmä dopravu, turistické zariadenia poskytujúce ubytovanie a stravovanie, infraštruktúru cestovného ruchu, služby cestovných kancelárií, sprievodcovské služby, turistické informačné systémy a ďalšie služby spojené s tzv. sprievodnými programami. V cestovnom ruchu pôsobí ako súkromný, tak aj verejný sektor. Systémovo koncipovaný rozvoj cestovného ruchu a jeho riadenie v rámci oboch sektorov prináša nielen hospodársky prínos, ale má aj ďalšie kladné zhodnotenie v podobe zachovania pôvodných tradícií, kultúrnych zvykov, ochrany životného prostredia a je dôležitým faktorom mierového spolužitia. Podľa definície Svetovej organizácie cestovného ruchu (World Tourism organization – WTO) pod pojmom cestovný ruch v širšom slova zmysle rozumieme všetok pohyb človeka mimo miesta bydliska okrem jeho cesty do práce počas doby kratšej ako jeden ucelený rok s cieľom zotavenia, kúpeľnej liečby, poznávania, kultúrneho i športového využitia a služobných ciest.

Cestovný ruch je zaradený do nevýrobných činností, do terciárneho sektora, teda do sektora služieb. Služby cestovného ruchu slúžia na uspokojovanie základných ľudských potrieb, prispievajú ku zvyšovaniu životnej úrovne a k lepším možnostiam využívania voľného času (Homolka, 2000).

Cestovný ruch je podľa odborníkov odvetvím budúcnosti. V mnohých krajinách práve v tejto oblasti vzniká najviac pracovných príležitostí. Na realizácii cestovného ruchu sa okrem ďalších odvetví (napríklad dopravy, stavebníctva, zdravotníctva, priemyselných odvetví, poľnohospodárstva a iných), významnou mierou podieľa tiež kultúra. Produktom cestovného ruchu je totiž krajina ako taká, služby sú z tohto pohľadu sekundárnou, i keď pre imidž turistického produktu prepotrebnou záležitosťou. Cieľom turistovej cesty však nikdy nie je hotel a stravovanie, ale pohyb na konkrétnom mieste príťažlivom svojou prírodou, dejinami či kultúrou, vytvárajúcom vhodné podmienky na aktívny oddych (Kotorová-Jenčová, 2007)

Veľké možnosti rozvoja cestovného ruchu na Slovensku predstavuje rozvoj regiónov. Región cestovného ruchu nepozná administratívne hranice, môže

predstavovať územie okresu alebo kraja, môže tvoriť územia aj vo viacerých okresoch a krajoch (Sládek, 2000).

1.2 Stratégia cestovného ruchu do roku 2013 v podmienkach Slovenska

Podľa prognózy Svetovej organizácie turizmu (UNWTO) bude turizmus do roku 2020 najrýchlejšie rásť práve v regiónoch stredo-východnej a južnej Európy.

V programovom vyhlásení vlády SR na obdobie 2006 – 2010 sa vláda SR v oblasti cestovného ruchu zaviazala, že vytvorí podmienky na naštartovanie turistického a hotelového priemyslu s cieľom zvýšenia podielu tohto ekonomického odvetvia na hrubom domácom produkte SR. Vláda SR aj za pomoci štrukturálnych fondov EÚ vytvorí systém finančnej podpory aktivít samospráv, obcí, miest a podnikateľských subjektov pri rozvoji nosných foriem cestovného ruchu.

Doterajší pozitívny vývoj cestovného ruchu u nás za ostatné roky, ako aj jeho vysoký prírodný a kultúrny potenciál dokumentujú, že Slovensko má veľmi dobré predpoklady na jeho ďalší dynamický rozvoj a teda nová stratégia rozvoja cestovného ruchu je plnením aj tejto úlohy v rámci európskeho spoločenstva. Víziou slovenského cestovného ruchu v horizonte 2013 je „Slovensko ako krajina s dynamicky sa rozvíjajúcim cestovným ruchom“, ktorá ponúka širokú paletu produktov pre domácich a zahraničných návštevníkov.

Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky stanovuje päť ťažiskových foriem cestovného ruchu, na ktoré má Slovensko najlepšie predpoklady, a to v závislosti od príslušnej lokality alebo regiónu. Sú nimi tieto:

- letná turistika a pobyt pri vode,
- kúpeľný a zdravotný cestovný ruch,
- zimný cestovný ruch a zimné športy,
- mestský a kultúrny cestovný ruch,
- vidiecky cestovný ruch a agroturistika.

Vychádzajúc z analýzy vývoja cestovného ruchu, vízie jeho rozvoja do roku 2013 i vyššie uvedených dokumentov, strategickým cieľom cestovného ruchu v strednodobom časovom horizonte bude zvyšovanie jeho konkurencieschopnosti pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít (Kuliffay, 2007).

1.3 Charakter vidieckeho turizmu a agroturistiky

Osobitnou formou rekreácie je vidiecky turizmus vo vidieckom prostredí s využitím charakteristických daností konkrétneho regiónu, resp. kraja. Poskytuje služby rekreantom na vidieku s využitím voľných kapacít vidieckych domov, chalúp, ubytovacích, stravovacích, ale aj športových a zábavných zariadení (Czako a i.,1995).

Mach (1993) charakterizuje vidiecku turistiku ako súbor rekreačných aktivít, ktoré sú viazané na prostredie vidieka a sú tiež odlišné od civilizačných rekreačných aktivít, lebo formou ich realizácie znamenajú určitým spôsobom návrat k prírode. Predmetom vidieckeho turizmu sú najmä ubytovacie a stravovacie služby.

Agroturistika na Slovensku je vo všeobecnosti považovaná za organickú súčasť cestovného ruchu. Preto aj jej prevádzkovanie sa riadi právnymi predpismi platnými pre cestovný ruch. Špecifické odlišnosti agroturistiky od cestovného ruchu sú zohľadnené osobitnými, presne stanovenými pravidlami. Pojmom agroturistika sú označované turisticko – rekreačné služby osobitného charakteru, ktoré poskytujú výhradne agropodnikatelia ako doplnkové služby ku svojej základnej poľnohospodárskej činnosti. Medzi agroturistické služby patria popri ubytovaní vo vidieckom prostredí a domácom gazdovskom stravovaní všetky turisticko – rekreačné služby súvisiace s poľnohospodárskou výrobou a vidieckym prostredím. Patria sem aj príslušné marketingové, propagačné a obchodné činnosti. Možnosť dovolenky v prírode je tak prepojená napríklad na špeciálnu poľnohospodársku výrobu, ako je ovocinárstvo, ovčiarstvo a pod. (Slovenské združenie podnikateľov v agroturistike, 2004).

Agroturistiku, presnejšie agroturizmus, treba chápať širšie ako vidiecky turizmus. Zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov a poľnohospodárskych podnikov podľa miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojenie rekreačných a ďalších potrieb turistov (Slovenské združenie podnikateľov v agroturistike, 2004).

1.4 Význam vidieckej turistiky

Význam vidieckej turistiky je mnohostranný, hlavne v poľnohospodársky znevýhodnených podhorských a horských oblastiach. Predstavuje možnosť tvorby nových pracovných príležitostí pre obyvateľov vidieka, rozvoj netradičných podnikateľských aktivít a reštrukturalizácie poľnohospodárstva. Zároveň sa odlišuje od klasickej turistiky ponukou v nepreľudnených, avšak turisticky atraktívnych oblastiach, kde turisti sú roztrúsení a stávajú sa hlavne hosťami v pravom slova zmysle. Ekologicky veľmi priaznivá decentralizácia umožňuje i ponuky nových netradičných aktivít orientovaných na národné, kultúrne a prírodné dedičstvo, na pestovanie kladného vzťahu ku krajine a jej obyvateľom. Veľmi špecifické postavenie v tomto smere má agroturistika alebo pobyt na sedliackom dvore s možnosťou spoznať zblízka domáce zvieratá, prípadne sa zúčastniť i poľnohospodárskych prác. Agroturistika nie je novou aktivitou v oblasti turistiky, Už pred mnohými rokmi nebolo zvláštnosťou vidieť mestských ľudí v lete ako trávia svoj voľný čas na dedine.

Avšak štyridsať rokov socializácie poľnohospodárstva neprišlo veľmi týmto formám turizmu. Dnes sa opäť k nim práce vraciame (Mach, 1995).

Podobne podľa Homolku (Homolka, 2000) vidiecka turistika je synonymom pojmu pohyb a záujmu navštíviť dedinu s jej okolím, kultúrou a folklórom za účelom rekreácie.

1.5 Hľadiska ekonomického rozvoja poľnohospodárskych podnikov

Návrh štrukturálnych zmien v podpornom systéme rozvoja poľnohospodárstva z hľadiska ekonomického rozvoja poľnohospodárskych podnikov udáva Hudák (Hudák, 2007), následovne:

- Dotácie a podporné prostriedky zo štátnych fondov poskytovať tak, aby sa podporovali aktívne produkčné funkcie a nepodporovať pasívnu spotrebu.
- Riešiť finančnú disciplínu a to prijatím legislatívnych úprav pre zabezpečenie plynulého toku finančných prostriedkov pri osobitných úverových podmienkach pre agropotravinársky rezort ako i poskytovanie dlhodobých úverov za prijateľný úrok, ako je to vo vyspelých poľnohospodárskych krajinách.

- Vychádzať z uplatňovania komplexno-rozvojových podnikových stratégií podnikateľských subjektov v rámci svojich aktivít, nestačí realizovať iba stratégiu minimálnych nákladov.
- Pri tvorbe podnikateľských subjektov aplikovať aktuálne organizačno-právne formy, ktoré umožňujú realizáciu foriem horizontálnej a vertikálnej integrácie poľnohospodárskych, potravinárskych a obchodných subjektov.
- Hľadať objektívne metódy pre stanovenie spoločenskej efektívnosti a konkurencieschopnosti týkajúce sa podpory zo strany štátu a nezohľadneniu špecifik poľnohospodárskej výroby v oblasti fiškálnych a dôchodkových nástrojov, vrátane zahraničnej politiky.
- Riešiť celý rad problémov s prekonávaním netrhovej alokácie výrobných zdrojov, odstraňovať technickú a technologickú zaostalosť nášho poľnohospodárstva, zabezpečiť rast produktivity práce, posilniť konkurenčnú schopnosť domácich agrárnych produktov a doriešiť legislatívne predpoklady pre podnikanie v agrosektore v tendenciách súhlasných s EÚ.

Podnik by mal mať práve toľko kapitálu, koľko potrebuje (Bielik, 2008). Ak má kapitálu viac, je jeho použitie neekonomické. Vtedy hovoríme, že podnik je prekapitalizovaný. Dochádza k tomu v prípade, ak je dlhodobým kapitálom krytý aj obežný majetok. Ak má podnik kapitálu menej, spôsobuje to poruchy v prevádzke podniku a hovoríme, že podnik je podkapitalizovaný. Dochádza k tomu v čase rozvoja podniku, keď podnik dynamicky rozširuje výrobu, keď predaj, rast zásob, pohľadávok a investičný majetok nie je dostatočne krytý potrebnými finančnými zdrojmi. Pomer medzi vlastným a cudzím kapitálom je medzi podnikmi rôzny. Závisí na odvetví, v ktorom podnik hospodári, na štruktúre majetku, na úrokovej miere bánk a výnosnosti podniku, na stabilite tržieb a zisku. Podnik s rastúcimi tržbami a ziskom si môže dovoliť väčšiu zadlženosť.

Pidany (Pidany, 2002) hovorí, že dnešná doba od vrcholového manažmentu žiada, aby ich rozhodnutia boli na báze jednotnacej filozofie či stratégie, v opačnom prípade vznikne organizácia beztvárna, neefektívna a málo užitočná (Pidany, 2002). Do takejto situácie sa dostalo mnoho našich podnikov a firiem, preto štát pristúpil k jednotnej stratégii oživenia a konsolidácie jednotlivých podnikov a firiem pod názvom, ktorému hovoríme revitalizácia. Ak sa chce firma vyvíjať v určitom trende, musí rozhodovať o rozdeľovaní zdrojov organizovaným spôsobom, čo väčšina našich

podnikov a firiem nerešpektuje. Prioritné rozhodnutia sú samozrejmom vecou najvyšších vedúcich, avšak existujú rozhodnutia, ktorými sa nemusia zaoberať. Takéto rozhodnutia sa spravidla realizujú na báze rôznych systémov, postupov a modelov, založených na dlhodobých zvyklostiach svetových popredných spoločností a firiem - teda toho, čomu hovoríme riadiaca infraštruktúra. Ak sú zvolené systémy neadekvátne firme, potom i keď sú rozhodnutia najvyššieho vedenia starostlivo a účelovo pripravené, vznikne štruktúra iná ako žiaduca. Najobtiažnejšie rozhodnutia o rozmiestnení zdrojov sa týkajú návrhov na investovanie súčasných zdrojov s výhľadom na návratnosť v budúcnosti. Pri rozhodovaniach o takýchto problémoch väčšina firiem využíva metódy formálnych systémov rozpočtovníctva kapitálu. Prostredníctvom procesu rozpočtovníctva kapitálu sa tvoria nielen prognózy, ale aj odbornosť a schopnosť výrobných organizácií.

Účelom procesu kapitálového rozpočtovníctva je nielen ohodnotiť a vybrať najlepšiu alternatívu, ale formulovať i projekty a ovplyvňovať názory organizácií na ne, t.j. pomáhať pri kladení základov pre časovo následné akcie. Ak má firma posilniť svoje konkurenčné postavenie, musí prispôbiť svoje rozhodnutia tak, aby dosiahla požadovanú finančnú atraktívnosť. prostrediu, preto je potrebné nájsť motiváciu ľudí a vzbudiť v nich túžbu ostať v symbióze s krajinou, ako protikladu životného štýlu uplatňovaného v meste (Šarafin, 2004).

V ostatných rokoch sa častejšie stretávame s pokusmi o naplnenie pojmov rozvoj vidieka, jeho prestavba či obnova. Rastie záujem spoločnosti o tento fenomén, poskytujúci obrovský fond možností aj zabudnutých či nevedomených hodnôt. Hovorí sa, že o čo sa nestaráme, to skôr či neskôr zanikne. Obava zo straty hodnôt potenciálu vidieka, ktoré ešte zostali, vedie k zamysleniu a úvahám, čo sa pre tento proces rozvoja dá urobiť (Kujanová, 2004).

1.6 Budúcnosť turistickej dediny

Podľa Šarafína (Šarafin, 2004), budúcnosť dediny je naliehavá téma vstupu slovenského vidieka do Európskej únie. Predvídanie budúcnosti je východiskom na prípravu projektov na využitie fondov EÚ.

Vidiek má svoj nezlučiteľný a osobitý ráz čo sa týka prírodného, kultúrneho, historického, sociálneho i ekonomického potenciálu. Dnešné chápanie rozvoja vidieka musí vychádzať z akceptovania týchto zvláštností, umocnených navyše z pohľadu

rešpektovania regionálnych špecifík. Pretrvávajúci proces migrácie vidieckeho obyvateľstva do miest od čias industrializácie Slovenska v dôsledku nedostatku pracovných príležitostí, občianskej vybavenosti a kultúrneho rozvoja, je známym javom, že došlo k akémusi pocitu odcudzenia, straty vzťahu k pôde, dedinskému prostrediu, preto je potrebné nájsť motiváciu ľudí a vzbudiť v nich túžbu ostať v symbióze s krajinou, ako protikladu životného štýlu uplatňovaného v meste (Šarafin, 2004).

V tomto procese zaostávame v porovnaní s Českom, kde sa vidiecke obyvateľstvo uvedomujúc si pozitívne hodnoty vidieka začalo stabilizovať.

Ak si uvedomíme, že zhruba 40 % obyvateľov Slovenska žije na vidieku a vidiecka krajina predstavuje okolo 80 % rozlohy štátu, je na mieste venovať pozornosť zlepšeniu organizácie a vzhľadu vidieka. Jednou z príležitostí pre prosperitu a ekonomický rast obci je módna vlna v podobe záujmu spoločnosti o vidiecku turistiku a agroturistiku (Žoldošová, 2004).

1.7. Rozvoj vidieka

V súčasnej dobe sa v Európskej únii zvyšuje dôraz na integrovaný rozvoj vidieka a v tej spojitosti snaha o implementáciu agro – environmentálnych opatrení, vrátane podpory rozvoja ekologického poľnohospodárstva a ochrany biodiverzity (Kováč, 2001).

Európska komisia zo zdrojov EK a PREPARE zverejnila návrh nových pravidiel pre podporu európskeho vidieka na roky 2007 – 2013. Návrh znamená posilnenie vidieckeho piliera v Spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ a je výsledkom dlhého procesu emancipácie nových prístupov k rozvoju vidieka oproti tradičnej podpore poľnohospodárskej výroby (Rončák, 2004). Tri hlavné ciele návrhu nových pravidiel pre podporu európskeho vidieka :

Cieľ 1: Zlepšenie konkurencieschopnosti v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve.

Cieľ 2: Životné prostredie a spracovanie pôdy.

Cieľ 3: Zlepšenie kvality života a diverzifikácia.

Príklady na cieľ 3 sú:

- a) Diverzifikácia na činnosti nepoľnohospodárskeho charakteru.

- b) Podpora vytvárania mikro-podnikov.
- c) Podpora turizmu.
- d) Obnova dediny.

Vidiecky parlament na Slovensku a ďalšie národné hnutia pôsobiace na vidieku vo Švédsku, Fínsku, Estónsku, Maďarsku a Slovinsku spolu tvoria partnerstvo v rámci siete PREPARE, ktorého cieľom je posilniť občiansku spoločnosť, ale aj podporovať medzinárodnú výmenu v oblasti rozvoja vidieka hlavne v nových členských krajinách a tiež v prístupujúcich krajinách EÚ (Dower, 2004). Ďalej hovorí, že mnoho vidieckych oblastí trpí nedostatkom vo sfére sociálnej i ekonomickej, čo následne znižuje kvalitu života miliónov ľudí žijúcich na vidieku a zároveň vytvára neprímeraný tlak na mestá, kam ľudia z vidieka migrujú za vidinou lepšieho života a prosperity. Riešenie tohto problému si vyžaduje enormné úsilie v oblasti obnovy vidieka, ktoré by malo byť vynakladané pod záštitou všetkých obyvateľov vidieka – farmárov, podnikateľov, občianskych združení a miestnych úradov (Dower, 2004).

1.8 Podpora rozvoja cestovného ruchu z Európskej únie

Snahou Slovenskej republiky bude v predvstupovom období prispôbiť sa legislatíve Európskej únie a prostredníctvom predvstupových nástrojov smerovať podporu do prioritných oblastí, ktoré boli definované v Národnom pláne a prostredníctvom programu SAPARD implementovať systém prijímania pomoci zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Sleduje sa cieľ zavedenia systému programovania, vytvorenia partnerstiev a efektívna implementácia programu podľa zásad platnej legislatívy Európskej únie. Dlhodobým zámerom rozvoja vidieckych oblastí je stabilizácia štruktúry osídlenia vidieckych oblastí, predchádzanie vysídľovaniu vidieckych oblastí, udržanie územnej a ekologickej rovnováhy (<http://www.euractiv.sk/regionarozvoj/clanok/prog-rozvoja-vid.-SR-2007-2013/>).

1.8.1 Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na programovacie obdobie 2007 –2013

Národný strategický referenčný rámec SR na roky 2007 – 2013 (NSRR) bol vypracovaný v súlade s novými nariadeniami Európskej únie (EÚ) k štrukturálnym fondom a ku Kohéznemu fondu. Prvý návrh NSRR Slovensko oficiálne zaslalo Európskej komisii (EK) v decembri 2006. Tento „dokument roka“ regionálnej politiky sa však začal tvoriť už podstatne skôr.

Pôvodný návrh NSRR predložila EK bývala vláda SR ešte 17. mája 2006. Súčasná vláda SR však považovala za potrebné prehodnotiť obsah, resp. priority a rozdelenie zdrojov v rámci NSRR, v nadväznosti na svoje priority uvedené v programovom vyhlásení vlády SR. Prepracovaný návrh NSRR vláda SR schválila 6. decembra 2006 unesením vlády SR číslo 1005 a 21. decembra bol tento návrh oficiálne zaslaný na EK. Týmto krokom sme sa pripojili k niekoľkým ďalším krajinám EÚ, ktoré tento dokument oficiálne predložili ešte v minulom roku.

Dňa 17. augusta 2007 Európska komisia oficiálne prijala Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013, ktorý predstavuje základný strategický dokument Slovenskej republiky na využívanie fondov Európskej únie v rokoch 2007 – 2013.

Politika súdržnosti, čiže kohézna politika EÚ, sa bude v programovom období 2007 – 2013 realizovať prostredníctvom koncentrácie príspevkov z fondov na tri hlavné ciele, Konvergenciu, Regionálnu konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európsku teritoriálnu spoluprácu. V súlade s nariadeniami obsahuje NSRR SR len prvé dva ciele. Strategický cieľ na roky 2007 – 2013 formulovaný v NSRR ako „Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja“ predstavuje nielen pokračovanie trendu približovania sa úrovni EÚ-15, ale aj zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho regiónov a tiež zvýšenie kvality života občanov Slovenskej republiky.

Na základe východísk stratégie a v nadväznosti na vytýčený strategický cieľ SR je stratégia NSRR postavená na troch strategických prioritách a ich troch cieľoch, ktoré sa bude snažiť prostredníctvom financovania projektov v programovom období 2007 – 2013 splniť:

1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť – Zvýšenie hustoty vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb.
2. Vedomostná ekonomika – Rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.
3. Ľudské zdroje – Zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie.

(<http://www.euractiv.sk/regionarozvoj/clanok/prog-rozvoja-vid.-SR-2007-2013/>)

2 CIEĽ PRÁCE

Na základe bakalárskej práce a jej záverov, cieľom diplomovej práce bolo prispieť k odstráneniu nedostatku ubytovacích kapacít v regióne a zlepšiť úroveň stravovacích služieb.

Cieľom diplomovej práce bolo:

- navrhnuť zriadenie penziónu “Priesmyk” v prihraničnej oblasti s Poľskou republikou zameraný na vidiecku turistiku a agroturistiku,
- navrhnuť projekt tak, aby oslovil čo najväčší okruh potenciálnych návštevníkov,
- vytvoriť marketingovú stratégiu tohto plánu,
- vymedziť silné a slabé stránky ako aj riziká vyplývajúce z jeho realizácie,
- zmapovať historickú časť regiónu a súčasný stav v regióne a využiť ho v prospech hostí,
- vytvoriť program pre návštevníkov na sedem dní,
- navrhnuť zlepšenie propagácie regiónu,
- obhájiť projekt, jeho perspektívu a prínos pre rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky v regióne v budúcnosti,
- určiť materiálno – technickú základňu.

3 MATERIÁL A METÓDY

Vypracovanie podnikateľského plánu nie je priamočiary proces. Čím viac je úsilia vynaloženého na získavanie potrebných informácií, tým jednoduchšie bude samotné podnikanie, pretože budeme pripravení konkurovať na danom trhu.

Všeobecne platí zásada, že podnikateľský plán môže mať rôzne modifikácie. Tieto si obyčajne určujú inštitúcie, ktoré ich prijímajú, schvaľujú a podporujú.

Pred definitívnym vypracovaním podnikateľského plánu je potrebné dať získané informácie dokopy a napísať samostatný koncept podnikateľského plánu. Pri jeho písaní je nevyhnutné mať na pamäti, pre koho je podnikateľský plán určený. Nazbierané informácie treba použiť tak, aby bol dobre a vyčerpávajúco prezentovaný podnikateľský nápad, aby bola firma prispôsobená našim predstavám a aby boli všetky uinteresované osoby presvedčené o životaschopnosti budúceho podniku. Je dôležité poskytnúť tie isté informácie, ktoré sme potrebovali pre seba, aby sme sa presvedčili, že vstúpime do určitého rizika tým, keď svoj podnikateľský nápad zrealizujeme. Rovnako je nevyhnutné si koncept podnikateľského plánu niekoľkokrát znova a pozorne prečítať a uistiť sa, že nebola vynechaná dôležitá časť, či potrebná informácia (Habán – Otepka, 2004).

Pri písaní diplomovej práce boli použité nasledovné postupy práce:

- použitie preštudovanej literatúry, ktorá je zameraná na danú problematiku rozvoja cestovného ruchu, agroturizmu, turizmu a históriu Šarišského regiónu;
- získavanie prospektov, brožúrok a časopisov z daného regiónu;
- vyhľadávanie internetových stránok, ktorých obsah bol zameraný na danú problematiku okolia Šariša;
- zisťovanie súčasného stavu rozvoja agroturistiky a turistiky v danom regióne;
- SWOT analýza realizácie projektu z pohľadu agroturizmu a celkového rozvoja regiónu,
- spracovanie vybraných ekonomických ukazovateľov,
- získanie informácií o možnosti nenávratnej finančnej pomoci,
- kontakt so starostom obce, formou konzultácie.

4 VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 Marketingová stratégia

4.1.1 Konkurencia

Konkurencia v oblasti ubytovania je nasledovná :

Ubytovanie v Hoteli Rubín vo Svidníku, vzdialenosť 21 km. Návštevník regiónu je nútený používať motorové vozidlo pri návšteve uvedených lokalít, prípadne autobusovú dopravu, ktorá ma v tunajších pomeroch obmedzený grafikon. Pri návšteve regiónu za takýchto podmienok, pri absencii ubytovania, návštevník odchádza do miest, kde je ubytovanie. Klesá tak frekvencia a záujem o navštívené miesta.

Ubytovanie v Hoteli Hoges vo Svidníku – detto.

Ubytovanie na súkromí v regióne neexistuje, región je z hľadiska turistického ruchu na slabej úrovni práve z dôvodu nevybudovaných kapacít na ubytovanie a na ne nadväznú ďalšie služby.

Ďalšie ubytovanie: Prešov (80 km), Bardejov (57 km) nemožno z tohto pohľadu hodnotiť ako konkurenciu, ale ako východisko pre turistov, ktorí za návštevou regiónu absolvujú takúto vzdialenosť. Je logické, že za jeden deň sa nedá stihnúť prezrieť a spoznať tento región s ponukou, ktorú predostiera, ale denne absolvovanie takejto vzdialenosti je z ekonomického hľadiska pre návštevníka náročné, často neúnosné.

Tabuľka č.1: Kapacita ubytovacích zariadení

Kapacita ubytovacích zariadení	Hotel RUBÍN	Hotel Hoges	Penzión Priesmyk
Celková kapacita osôb	54	20	18
Počet izieb	20	10	8
Počet pevných lôžok	54	18	18
Počet prístelkov	0	2	2

4.1.2 Produkt

Image ubytovacieho zariadenia a jeho produktu silno ovplyvňuje výber zákazníka. Ubytovacie, pohostinné, spoločensky – zábavné a doplnkové služby sa premietnu do ceny za služby, ktorá bude odrazom kvality a atraktivity. Pri stanovení ceny sa bude prihliadať na sociálnu skladbu klientely. Cena pre zahraničných návštevníkov bude rovnaká ako pre domácich návštevníkov. Cena bude ďalej odrážať zmeny cien na trhu cestovného ruchu bez ohľadu na kvalitu produktu.

Predpokladá sa, že cena za ubytovanie v roku 2011 bude 12€ / noc.

4.2 Charakteristika regiónu

4.2.1 História regiónu

„Územie Šariša bolo kontinuálne osídlené už od praveku. Sídlný obraz severného Šariša bol v 15. a 16. storočí výrazne poznačený kolonizáciou pastierskeho rusínskeho obyvateľstva na valašskom práve. V období neskoršieho feudalizmu bol poznačený najmä úbytkom obyvateľstva pri protihabsburských stavovských povstaniach a morových epidémiách.

Stopy o osídlení Svidníka a jeho okolia sú zreteľné už v praveku. Sú to nálezy mamutích klov a zubov a kamenného sekeromlatu z mladšej doby kamennej. Roku 1992 pri rieke Ondava pri Svidníku bol nájdený strieborný denár z čias cisára Marca Aurélia (r.161-180), čo dokazuje existenciu starovekej jantárovej cesty prechádzajúcej cez Svidník.

Výhodná zemepisná poloha, názov a postavenie Svidníka vo včasnom stredoveku a prvé správy o okolitých dedinách v povodí hornej Ondavy ako aj existencia stredovekého hradiska na blízkom vrchu Kaštielik (328 m. n. m.) znamenajú, že proces trvalého osídlenia regiónu a samotného Svidníka sa začal už pred 13. storočím. Širšie územie okolo dnešného okresného mesta Svidník patrilo už pred polovicou 13. storočia totiž feudálom Abovcom.

Posledná tretina 13. storočia a prvá polovica 14. storočia boli takto veľmi rušné v zmene vlastníckych pomerov aj na území neskoršieho Svidníka. Prvá písomná správa týkajúca sa priamo Svidníka je v listine Jágerskej kapituly z 28. júna 1355, kde je Svidník zapísaný ako "Scyuidnyk". Túto písomnú zmienku o Svidníku ako prvú bez pochybností považujú aj historici P. Fatkoš, B. Varsik a J. Beňko. Najstaršia - prvá písomná zmienka o Svidníku je teda z 28. júna 1355.

O starobyľom rusínskom osídlení Nižného a Vyšného Svidníka a aj o tom, že boli dve samostatné dediny od začiatku, svedčí súdny záznam /ručiteľský záväzok/ v bardejovskej mestskej súdnej úradnej knihe, ktorej latinský názov je Iudicium bannitum 1416-1443. Záznam je na strane /pagina/ 19 a nachádza sa v spomínanom Štátnom okresnom archíve v Bardejove.

V ďalších rokoch sa priaznivejšie vyvíjal Nižný Svidník, v ktorom začiatkom 17. storočia jestvuje chrám a fara, dom šoltýsa, 9 poddanských domov a majer, ktorý pozostával z kaštieľa, mlyna, pily, záhrady a stavísk pre hospodárske zvieratá.

Pri prvom úradnom sčítaní obyvateľstva v roku 1787 tu žilo v 43 domoch 299 obyvateľov. V priebehu 18. storočia sa vyvíjal dynamickejšie Vyšný Svidník.

V polovici 18. storočia význam Svidníka vzrastá, pretože sa stáva sídlom tretieho okresu Makovického panstva. Jeho majetky vlastnili Erdódyovci a Szirmaiovcí. Svidník bol neskôr aj sídlom slúžnovského okresu.

Zemepisná poloha Svidníka a jeho okolia v pohraničnom pásme bola príčinou, že jeho obyvateľstvo sa neraz ocitlo vo víre zlomových udalostí. Väčšinou pokojný Dukliansky priesmyk, slúžiaci ako obchodný tranzit, ukázal občas aj odvrátenú tvár. Po jeho cestách prechádzali vojenské vozy so zbraňami a vojskom.

Na jar 1799 prechádzali cez Svidník do severného Talianska ruské vojská pod vedením generála G. L. Rebindera. V marci 1800 to boli kozáci Suvorovovho vojska a ako dokazuje i pamätaná tabuľa na budove, v ktorej sídli úrady štátnej správy, v roku 1806 pobudli v obci vojská generála Kutuzova.

Veľmi kruté voči miestnemu obyvateľstvu bolo devätnáste storočie. Po neúrodných tokoch vypukla cholera. Nepriaznivé hospodárske pomery a bieda boli v poslednej tretine 19. storočia hlavnými príčinami hromadného vysťahovalectva na Dolnú zem i do zámoria.

Po prvej svetovej vojne Svidník a okolité obce patrili medzi najbiednejšie v republike. Košíkárstvo, podomový obchod, ani ďalšie drobné činnosti na obživu nepostačovali. Svidník a jeho okolie zachvátila ďalšia vysťahovalecká horúčka. Príslovečná bieda, zaostalosť a chudoba sprevádzali však obyvateľstvo tohto regiónu až do skončenia druhej svetovej vojny.

Máloktorý región či mesto postihlo toľko vojnových hrôz, a to tak v prvej, ako aj druhej svetovej vojne, ako Svidník. Dukla a samotné mestečko Svidník sa stali natrvalo symbolom obetí druhej svetovej vojny.

Až v roku 1948 mal zlúčený Svidník 1037 obyvateľov, v roku 1991 to bolo už 11 520 obyvateľov. Dnes je mesto Svidník administratívnym, kultúrnym, rekreačným a športovým centrom okresu s počtom obyvateľov nad 12 000.“ (Uličný, 1990).

4.2.2 Geografická charakteristika regiónu

Región horný Šariš, do ktorého sa zaraďuje aj okres Svidník ležiaci na severovýchode Slovenska aj napriek neoceniteľne bohatými historickými pamiatkami, krásnou, bohatou klenotnicou priam nevyčerpatelných prírodných krás, je pomerne málo objavený turistami. Jeho okolie je predurčené na rozvoj turistiky, vidieckej turistiky a cestovného ruchu. Je to kraj, ktorý si dodnes uchoval veľa zo svojich pôvodných krás a tradícií (Regionálna a rozvojová agentúra Svidník, 2004).

Okres Svidník sa rozprestiera v severovýchodnej časti Slovenskej republiky a Prešovského kraja. Ohraničujú ho okresy Bardejov, Prešov, Vranov nad Topľou a Stropkov. Na severe hraničí s Poľskou republikou. Samotné mesto Svidník leží v severnej časti Nízkych Beskýd, na nivnej terase pri ústí rieky Ladamirky do Ondavy v nadmorskej výške okolo 230 m. Obec vznikla roku 1944 zlúčením dvoch obcí - Nižný Svidník, ležiaci pri ľavom brehu Ladamirky a Vyšný Svidník, ležiaci pri pravom brehu Ondavy. Geografická poloha vytvára predpoklady pre rozvoj prihraničného, ale aj medzinárodného turizmu (Regionálna a rozvojová agentúra Svidník, 2004).

Severovýchodná časť okresu, kde je najzachovalejšie krajinné a prírodné prostredie. Je súčasťou Chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty, ktorá zasahuje a zaberá severnú časť územia okresov Stropkov, Medzilaborce, Humenné a Snina a Svidník. V okrese Svidník zaberá územie CHKO približne 5 300 ha, čo predstavuje 9,6 % územia okresu. Geologickým podložím chráneného územia je vonkajší flyš, ktorý je budovaný pieskovecami a ílovcami. Najzachovalejšie ekosystémy boli vyhlásené za národné prírodné rezervácie a prírodné rezervácie, ich celková rozloha 125,33 ha predstavuje 0,23 % rozlohy okresu. Mimo chránených území je v okrese vyhlásených 9 chránených stromov a ich skupín (Regionálna a rozvojová agentúra Svidník, 2004).

4.2.3 Základné údaje o obci

Obec Nižný Komárnik leží v údolí Chránenej krajinej oblasti „Východné Karpaty“ v blízkosti slovensko – poľského pohraničného pásma a Dukelského priesmyku v severnej časti Prešovského kraja, 14 km od Svidníka v hornej časti riečky Ladamírka v nadmorskej výške okolo 370 m n.m. a má v súčasnosti 166 obyvateľov (Obec Nižný Komárnik, 2007).

4.2.4 Rastlinstvo a živočíšstvo

Územie regiónu leží na rozhraní Východných a Západných Karpát, obsahuje prvky západokarpatskej a aj východokarpatskej fauny. Druhové spektrum je ovplyvnené zasahovaním Chránenej krajinnej oblasti Východné Karpaty, pričom sa tu vyskytujú karpatské endemity. Najväčšiu a najpestrejšiu triedu tvoria vtáky, čo je ovplyvnené vodnou nádržou Domaša, ktorá tvorí dôležitý biotop pre hniezdenie vodného a vo vode žijúceho vtáctva (Regionálna a rozvojová agentúra, 2004).

Charakteristickým druhom flóry je veronika nitková, ďatelina otvorená, kosatec žltý, žltuška lesklá. Pre severnejšiu časť je významný výskyt iskerníka štetinkatého, štiavu hustého, roripovníka východného. Vo väčšej miere sú tu zastúpené sekundárne brezovo-borovicové lesíky, bukové a dubové lesy, jedľovo- smrekové lesy a ružovo-trnkové kroviny (Regionálna a rozvojová agentúra, 2004).

4.2.5 Štátne prírodné rezervácie

Koncom 19.storočia sa ihličnaté lesy vyskytovali iba v dvoch lokalitách. Jednou z nich je Vyšný a Nižný Komárnik. Vlastníkom lesov v 19. storočí bol gróf Vasthalen. Štátna prírodná rezervácia Dranec bola vyhlásená dňa 31.12.1933 vo výmere 34,82 ha za najstaršie chránené územie na Slovensku. Chránia sa v nej pralesovité lesné spoločenstvá bučín, lipových javorín, jaseňových javorín a jedľových bučín.

Národná prírodná rezervácia – Komarnická jedlina bola vyhlásená v roku 1984 vo výmere 74,7 ha na ochranu zachovalých prirodzených pralesovitých jedľových bučín s výraznou hrúbkovou a výškovou diferenciáciou. Vyskytuje sa tu svalcovitá karelská breza, najcennejšia v Európe. Z chránených druhov rastlín sa v rezervácii vyskytuje zimozeľ menší. Z poľovníckej zveri je v lesoch najpočetnejšia jelenia zver. Z vtákov tu hniezdia myšiak hôrny, holub hrivnák, krkavec čierny, veľa druhov spevavcov a druhy viazané na pralesovité porasty, ako napr. ďateľ bielochrbtý, tesár čierny, holub plúžik a muchárik bieločrký. Severná časť pozdĺž štátnej hranice susedí s chránenými časťami prírody Magurski Park Narodowy a Jasielski Park krajoobrazowy v Poľskej republike V regióne sa nachádzajú chránené územia: 8 – prírodná rezervácia, 4-národná prírodná rezervácia, 1-chránený areál (Regionálna a rozvojová agentúra, 2004).

4.3. Kultúrno – historické predpoklady

4.3.1 História územia

Prvá písomná správa o vzniku tejto obce pochádza z roku 1595 v Makovickom domíniu (pánstve). Pôvodný názov dediny, názov Komárnik, bol pravdepodobne priezvisko prvého tunajšieho šoltýsa. Po vzniku susedného Vyšného Komárnika bol na prelome 16. a 17. storočia rozšírený o slovo Nižný, čím sa vystihla vzájomná geografická poloha oboch dedín . V roku 1618 Also Komárnik, v roku 1773 Nižný Komárnik (Uličný, 1990).

Lesmi tejto časti Karpát údajne viedla jedna z vetiev starých rímskych ciest. Mierne zvlnený terén s plytkými dolinami, ktoré umožňovali pomerne ľahký prechod cez karpatský masív, bol schodnou cestou nielen tzv. bardejovskej trasy, ale aj zo Svidníka cez Komárnik, Duklianske sedlo do Krosna a ďalej do poľskej nížiny. Skutočnosť, že na tejto trase bola od nepamäti čulá dopravná frekvencia , potvrdzuje aj celý rad tzv. štácií. V neskorších dobách boli doplnené aj o obchodno-dopravné zariadenia (hostince). V Nižnom Komárniku boli údajne takéto zariadenia zvlášť rozsiahle, stáli nad a pod cestou na Duklu. V súčasnosti tu zostali iba málo znateľné základové obrisy stavieb. Prví obyvatelia sa zaoberali poľovaním na divú zver, pastierstvom, drevorubačstvom, neskôr poľnohospodárstvom. Rozsiahle lesné majetky týchto podhorských panstiev neboli vhodné na pestovanie obilnín, dali sa však využívať na chov dobytky. Záujmom majiteľov bolo čo najviac územia osídliť. Uskutočňovali ho formou šoltýšstva. V Nižnom Komárniku roku 1618 boli pôvodne dve, neskôr jedno poddanstvo. V polovičnom šoltýšstve boli dvaja šoltýsi. Zo štyroch poddanstiev jedno malo celú usadlosť, traja polovičnú usadlosť, Jeden slúžil tesárskym remeslom – výrobou šindľov, druhý bol lesným hájnikom (erdokeruleo – keruľ), ktorý tiež strážil rybník. Dbal tiež na to, aby sa pre potreby panstva pripravovalo len „súce“ drevo. Medzi jeho povinnosti patrilo i vyberať stromy na výrobu šindľov a dozerať na ich výrub. Funkcia keruľa bola čestná, platená, spojená s viacerými úľavami a výhodami. To sa vzťahovalo aj na jeho rodinných príslušníkov. Keruľská funkcia bola dedičná (Uličný, 1990).

Spomína sa tu aj existencia mlyna. V obci mali spočiatku jeden, neskôr aj viac žarnovov. Ich výrobou sa zaoberali len špecialisti. V Nižnom Komárniku Jurčišin-

Potičňák vyrábala takéto mlyny ešte aj po 2. svetovej vojne. Na výrobu používal bridličnatý kameň z odkryvu pôdy powyše obce.

Dôležitý je tiež poznatok, že už v tomto období bol pri Nižnom Komárniku rybník, ktorý bol neskôr zničený. Prítok Lodomirky s celoročne ustálenou hladinou toku umožňoval tu chovať dokonca aj pstruhy. Keruľ mal za povinnosť doniesť raz v týždni pstruhy pre panstvo do Zborova.

Od roku 1863 bola v prevádzke parná píla, od roku 1870 nad štátnou cestou existovala zápalkáreň. Majiteľom zápalkárne bol Uhlík, ktorý zamestnával okolo 25 ľudí. Väčšinu zamestnancov tvorili ženy z okolitých obcí. Síru dovážal.

Počas 1. svetovej vojny bola obec takmer zničená. Zápalkáreň, mlyn a píla prestali pracovať v roku 1918. Základná škola bola v dedine založená v roku 1886 a nová škola je z roku 1927. Kuriozitou boli pokusy o ťažbu nafty v katastri obce Nižný Komárnik koncom minulého a začiatkom nášho storočia (Uličný, 1990).

4.3.2 Ľudové zvyky a tradície

„Ľudové zvyky a tradície sa viazali k náboženským sviatkom, k udalostiam súvisiacim s rodinným životom, alebo vyplývali z prírodno – kalendárnych zákonitostí života.

Príchod zimy znamenal nielen zmenu v charaktere práce, ale do značnej miery aj v spôsobe života, ktorého ťažisko sa prenieslo z voľných priestranstiev pod strechu domu. Popri bežnej práci sa v tomto období zhotovovalo rôzne náradie, priadlo sa, páralo perie, tkalo a šilo. Tieto práce sa robili spoločne, za účasti susedov, príbuzných, rovesníkov, známych.

Priadky sa začínali približne od polovice novembra a trvali až do fašiangov. Zúčastňovali sa ich dievčatá od 14 rokov a dievky. Zvlášť chodili priasť aj staršie ženy. Zvyk bol taký, že každý večer sa priadlo v inom dome. Domáca gazdiná prichystala priadkam niečo zajesť z kapusty, sušeného vareného ovocia – slivky, hrušky, aby priadky mali čím sliniť priadzu. Za dievkami prichádzali aj mládenci, ktorí veľakrát vystrojili nejaké figle, napr. zhodili dievke priadzu z kúdele a podobne.

Po ukončení priadok nastalo obdobie tkania, ktoré sa muselo skončiť do jarných prác.

Počas veľkonočných sviatkov sa okrem tradičnej oblievačky chodil dievky spievajúc hore dedinou až na lúku vyše dediny, tam spievanie ukončili.

Zvláštny zvyk sa zachoval aj na sviatok Turíc. Ľudia si zdobili obydlia konárkami z lípy. V noci zo soboty na svätodušnú nedeľu mládenci dávali do domu, kde boli dievčatá, máje /zelené brezy/. Tej, ktorá bola zlou dievkou, dali do komína trň.

Na Ondreja varili dievky pirohy, do každého dali papierik s chlapčenským menom, s menom ktorého vyplával piroh z vody prvý, za toho sa mala vydať. Taktiež sa vtedy konala posledná dedinská zábava v roku. Nasledovalo totiž obdobie adventu.

V dňoch Lucie do Štedrého dňa si všímali počasie, každý deň symbolizoval počasie na prislúchajúci mesiac budúceho roku.

Vianočné zvyky sa spájali s celodenným pôstom a tradičnými jedlami na Štedrý večer /kapustová polievka s hubami, opekance s makom, med, cesnak, oblátky, strukoviny – fazuľa, hrach/ a vinšovaním. Na Štedrý deň skoro ráno chodili chlapi do obydlia vinšovať, aby priniesli šťastie do domu / ženy nesmeli chodiť nikde, lebo prinášali nešťastie/. Najlepšie bolo, ak vinšovník prišiel z dolného konca, znamenalo to, že gazdovstvo porastie.

Kultúrne pomery boli ovplyvnené východnými tradíciami, najmä pod vplyvom z Ukrajiny a Ruska. V 16. storočí v Nižnom Komárniku bola fara, teda sa tam nachádzala cirkevná škola východného obradu. Ovplyvňovanie kultúry pôvodného obyvateľstva kultúrou jednotlivých etnických skupín najmä Rusínov, vznikla oblasť s rusínskym nárečím (Rusíni). Ľudové odevy a remeselné výrobky môžeme v obci obdivovať už len zriedka. Staré tradície, zvyky a obyčaje sú zachované už len pri slávnostných obradoch. Národné kroje u mladých osôb vymizli. Národný kroj možno ešte vidieť, aj to už len z časti, u starých žien. Dosiaľ sa udržali, ale v novej forme sukne, tu ich nazývajú kabáty. Cez zimu sa zjavujú u starších žien veľké, hrubé, vlnené šatky, zvané chustky alebo bambucháčky. Samozrejme je, že vymiznutím národného kroja miznú aj obyčaje. Najviac sa z nich zachovali obyčaje vianočné, veľkonočné aj obyčaje veľkých sviatkov. Sviatok Jána – pálenie sobilky (vatry), sviatok Uľa – obzeranie úrody zemiakov.“(Múzeum Ukrajinskej kultúry vo Svidníku, 2005)

4.3.3 Kultúrno – historické pamiatky v blízkosti objektu

Kraj pod Karpatmi bol a je územím, kde sa prirodzene prelínala západorímska a byzantská kultúra. A práve toto územie obývajú Rusíni, najzápadnejšie žijúci východní Slovania, ktorí kedysi obývali oveľa väčšie územie východného Slovenska než dnes. O ich vplyve azda najviac vypovedajú drevené chrámy.

V obci sa nachádza pamiatka ľudovej architektúry 1. kategórie, drevený trojkupolový gréckokatolícky chrám Panny Márie, postavený roku 1938 podľa projektu významného ukrajinského architekta a znalca ľudovej architektúry V. Sičinského. Jednolod'ová zrubová stavba, postavená na vyššej kamennej podmurovke s troma kupolovými strechami. Na kupolách sú ihlancovité vežičky. Pred vchodom je malý, tympanom zakončený portikus s vyrezávanými stĺpikmi. Ikonostas je zo začiatku 18. storočia, pochádza z Trebišova.

V okolí sa nachádza sedem zachovalých drevených gréckokatolíckych a pravoslávnych chrámov. Sú v malých obciach, kde bolo vždy ďaleko k mestskému zhonu, no o to bližšie k Bohu. Do dnešných čias sa v nich konajú bohoslužby v staroslovienčine, ako odkaz na dávne cyrilometodejské tradície.

Drevené chrámy prevažne zo 17. a 18. storočia, často postavené bez jediného klinca, majú vysokú kultúrno-historickú hodnotu, vďaka čomu boli vyhlásené za národné kultúrne pamiatky (Drevené kostolíky v okolí Svidníka, 1998).

Medzi nezabudnuteľné historické okamihy obce Nižný Komárnik patria aj kruté boje počas Karpatsko – Dukelskej operácie. Postup oslobodzovacích jednotiek bol zastavený medzi Vyšným a Nižným Komárnikom. Skoro dva mesiace sa tu zvädzali urputné boje, obce boli takmer vypálené a zničené.

Tieto boje nám dodnes pripomínajú exponáty Vojenského múzea vo Svidníku, komplex prírodného múzea v Duklianskom priesmyku a v Údolí smrti, vyhliadková veža na Dukle, Pamätník Československej armády na Dukle a Pamätník Sovietskej armády vo Svidníku s cintorínmi.

Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry ponúka veľmi bohaté a cenné zbierky exponátov a dokumentov zo života rusínsko-ukrajinského etnika. Nad areálom amfiteátra vo Svidníku sa nachádza národopisná expozícia v prírode – skanzen. Ďalšou expozíciou múzea je Galéria Dezidera Millyho (Turistický informátor Horného Šariša, 2003).

4.4 Materiálno - technické predpoklady

4.4.1 Podmienky pre turistiku a športové podujatia

Hornatý ráz krajiny poskytuje možnosti pre pešiu turistiku. Sieť značkových turistických chodníkov nadväzuje na Cestu slobody (červená značka), ktorá je súčasťou celoslovenskej aj európskej siete turistických ciest. Turisti si môžu vybrať vychádzky s rôznym stupňom náročnosti a rozličnou dĺžkou. Každá z nich ponúka krásne výhľady na krajinu, zdravý pohyb, pobyt na čerstvom vzduchu, množstvo krásnych zážitkov a vhodné terény pre cykloturistiku (Turistický informátor Horného Šariša, 2003).

V južnej a západnej časti chotára sa nachádzajú lokality s výskytom širokého sortimentu húb. Dobré podmienky sú tu aj pre poľovníkov srnčej a diviacej zveri.

V obci sú dva lyžiarske vleky, ktoré sú umiestnené na severnom svahu, kde sa v zimnom období udržiava sneh od novembra do marca. Sú tu možnosti lyžovania, sánkovania, ako aj organizovania turistických pochodov na bežkách. Optimálne podmienky sú pre lyžiarske výcvikové kurzy.

4.4.2 Súčasný stav v oblasti výroby a služieb

V súčasnosti poľnohospodársku výrobu na pôde v katastri obce zabezpečuje spoločnosť BROVA, s.r.o. Nižný Komárnik. V rastlinnej výrobe sa orientuje na pestovanie krmných a technických plodín – repky olejnej. V živočíšnej výrobe preferuje chov mladého hovädzieho dobytku a chov oviec. Z miestnych obyvateľov poľnohospodárstvu na báze podnikania sa nevenuje nikto, aj keď pestovanie vybraných poľnohospodárskych plodín pre vlastnú potrebu rodín je tu značne rozšírené.

Ďalšie výrobné činnosti vrátane služieb zabezpečujú živnostníci a samostatne zárobkovo činné osoby. Sú zameraní prevažne na stavebné práce. Z ďalších živností je to vedenie účtovníctva a administratívne práce, obchodná činnosť.

Obchodné služby zabezpečujú dve prevádzky:

- MIX, Helena Drábová (potraviny a rozličný tovar),
- Hostinec, Vasiľ Jurčišin (pohostinské služby).

4.4.3 Infraštruktúra obce Nižný Komárnik

Obecný úrad plní originálne a prenesené kompetencie na úseku samosprávy a štátnej správy. Zabezpečuje hospodársky a sociálny rozvoj obce, investičnú výstavbu a neinvestičné rozvojové programy.

Počas volebného obdobia rokov 2002 – 2006 boli realizované tieto rozhodujúce akcie investičného charakteru.

Roky 2003 – 2004

- výstavba domu smútku a prístupových komunikácií k cintorínu.

Roky 2004 - 2005

- rekonštrukcia futbalového ihriska,
- predĺženie siete obecného rozhlasu a rekonštrukcia verejného osvetlenia.

Roky 2006 - 2007

- výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu pre rómsku komunitu – osem bytových jednotiek.

V súčasnosti, prebieha rekonštrukcia oplotenia NKP – dreveného gréckokatolíckeho chrámu (ústna informácia z Obecného úradu v Nižnom Komárniku, 2009).

4.4.4 Potenciálne možnosti rozvoja obce

Obec Nižný Komárnik vzhľadom na svoju polohu, nádhernú prírodu i na povestnú pracovitosť ľudí má všetky predpoklady ďalšieho napredovania a rozvoja, a to tak v oblasti výroby, ako aj v oblasti služieb, kultúry, vrátane športu a turizmu.

Na úseku poľnohospodárstva, ktoré bolo až do 70. rokov minulého storočia hlavným odvetvím pracovnej činnosti obyvateľov, rysujú sa nasledovné možnosti:

1. Firma BROVA, s.r.o. uvažuje s rozšírením chovu hovädzieho dobytku určeného na výkrm aj na pastevný odchov. Počíta tiež so zvýšením stavu oviec – bahníc na produkciu mladých jahniat určených na vývoz. Obecný úrad očakáva, že firma vytvorí nové pracovné miesta a poskytne prácu i niektorým miestnym občanom.
2. V poslednom čase pozorujeme zvýšený záujem o zakladanie malých rodinných fariem. Obecný úrad bude týchto potenciálnych farmárov evidovať a ich aktivity podporovať.
3. Urbárska spoločnosť plánuje svoju činnosť zamerať na výsadbu lesných porastov, prebierkovú ťažbu a v menšom aj na produkciu dreva.
4. Obchodná sieť je nepostačujúca. Počíta sa s rozšírením prevádzkových jednotiek obchodu. Je však žiaduce zamerať sa na vyššiu kvalitu a rozšírenie sortimentu tovarov a služieb.

4.5 Charakteristika zámeru, kapacít s možnosťou ich využitia

4.5.1 Základná charakteristika zámeru

Názov investície zámeru: Vybudovanie penziónu „Priesmyk“.

Miesto realizácie: Nižný Komárnik

Okres: Svidník

Kraj: Prešovský

Odvetvie: Cestovný ruch

Charakter investície: výstavba penziónu

Investor (prevádzkovateľ): Brova, s.r.o., Nižný Komárnik

Kapacity zariadenia: počet miest na ubytovanie 18

Kapacita zariadenia: počet miest v reštaurácii 40

Zastavaná plocha v m²: 130

Počet parkovacích miest: 10

Celkové investičné náklady: 192 525€

4.5.2 Urbanistické a architektonické riešenie

Penzión má byť situovaný na vlastnom pozemku, ktorý je vybavený inžinierskymi sieťami, má asfaltovú prístupovú cestu. Nachádza sa v k. ú. obce Nižný Komárnik, okres Svidník. Brova, s.r.o., je výlučným vlastníkom pozemku, na ktorý nie sú uvalené žiadne ťarchy. Pozemok leží neďaleko hlavnej cesty I. triedy Svidník – Štátna hranica, 2000 metrov od hraničného prechodu Vyšný Komárnik – Barwinek (Poľská republika).

Projektované kapacity sú na 18 ubytovaných. Kapacita stravovacích služieb je projektovaná na 40 hostí s celoročnou využiteľnosťou.

Prízemie – reštaurácia

Na prízemí sa nachádza reštaurácia s krbom s kapacitou 40 miest. Súčasťou prízemnia je kuchyňa, recepcia a sociálne zariadenie pre hostí.

I. poschodie – penzión

Ubytovacia časť, ktorú tvorí 6 dvojposteľových izieb a 2 trojposteľové izby s možnosťou prístelky. Obidva typy izieb sú vybavené kúpeľňou. Všetky miestnosti budú vybavené štandardne.

Interiérové vybavenie izieb:

Vybavenie nábytkom: jednolôžkové postele s prikrývkami, stolík, šatníková skriňa, televízor, mini sedacia súprava, nástenné doplnky.

Vybavenie hygienických priestorov:

Sprchovací kút, zrkadlo, umývadlo, 2 ks poličky na toaletné potreby, 2 ks vešiaky na uteráky, misa WC, držiak na toaletný papier, odpadkový kôš.

Vybavenie recepcie:

Recepčný pult so stoličkami, sedacia súprava.

Projekt je kompatibilný s ponukou reštauračných služieb pre cieľovú skupinu návštevníkov, ktorí nemajú možnosť ubytovania v regióne z dôvodu absencie ubytovacích zariadení. Región poskytuje možnosti agroturistiky, návštevu historických, prírodných pamiatok i priestor pre rekreáciu, a oddych. Z tohto hľadiska zodpovedá regionálnym a národným potrebám z hľadiska vyrovnania sa tohto regiónu ostatným regiónom Slovenska

Štruktúra služieb bude nasledovná:

- ubytovacie služby,
- stravovacie služby.

4.5.3 Celkový rozpočet zámeru firmy BROVA, s.r.o.

Podľa projektovej dokumentácie, celkový rozpočet na výstavbu a zariadenie ubytovacieho zariadenia vychádza z investičných nákladov vo výške : 192 525€

V roku 2009 investícia 59 749€ do výstavby penziónu tržby a náklady spojené s jeho prevádzkou vzhľadom k neukončeniu stavby sa nepredpokladajú.

V roku 2010 investícia do dokončenia a zariadenia penziónu 132 776€, režijné náklady súvisiace s prevádzkou sa nepredpokladajú nakoľko so začatím prevádzky sa počíta v roku 2011.

Zdroje financovania:

- vlastné zdroje: 73 027€,
- z európskych fondov: 119 498€.

4.5.4 Využitie kapacít

K dispozícii je 18 stálych lôžok. V prvom roku podnikania predpokladáme využitie ubytovacích kapacít na 35%, v druhom a treťom roku na 70% a v ďalších rokoch na 80%. Využitie stravovacích služieb je oveľa väčšie, pretože reštaurácia je prístupná nielen ubytovaným hosťom, ale aj obyvateľom dediny a turistom.

4.6 Ekonomika prevádzky

4.6 1 Finančný plán na roky 2009 až 2011

Finančný plán na roky 2009 až 2011 je tvorený plánom výnosov (tržieb), nákladov, tvorby a rozdelenia zisku a plánu peňažných tokov.

Tabuľka 2 Rekapitulácia nákladov stavby podľa oddielov

P.č.	Popis položky	Náklady v €
1	Vodovod	1 480
2	Plynovod	3.265
3	Zariadenie predmety	12.450
4	Ústredné vykurovanie	11.320
5	Konštrukcie (tesárske, klampiarske, stolárske)	38.413
6	Krytiny tvrdé	8.170
7	Zemné práce	31.555
8	Konštrukcie	27.530
9	Ostatné práce	3.900
10	Podlahy a obklady keramické	4.360
11	Podlahy parketové	5.110
12	Nátery	2.270
13	Maľby	1.682
14	Izolácie tepelné	2.655
15	Izolácie proti vode a vlhkosti	1.395
16	Kanalizácia	3.120
17	Elektromontáže	4.530
18	Presuny hmôt	6.790
19	Povrchové úpravy	22.530
	Spolu	192.525

Na základe projektovej dokumentácie sú stanovené :

Stavebné náklady	159.330€
Zariadenie a vybavenie penziónu	33.195€

a) Ubytovanie

Predpokladá sa využívanie celkovej ročnej kapacity t.j. 18 lôžok v roku 2011 na 35%.

Doba využitia izieb počas roka:	$65 \times 0,35 = 127,75$ dní
Cena za prenájom izby na 1 noc	12€

Ročné tržby za ubytovanie	$127,75 \times 18 \times 12 = \underline{27.594€}$
---------------------------	--

b) Stravovanie

Raňajky:

Predpokladá sa, že každý ubytovaný hosť bude mať záujem aj o raňajky.

Raňajky:	2€ na osobu a deň
Počet raňajok ročne	$365 \times 0,35 \times 18 = 2.299,5$
Ročné tržby za raňajky	$2 \times 2.299,5 = 4.599€$

Obedy:

Tu sa javí najvyšší záujem, takže percento využívania predpokladáme na 45% z ročnej kapacity.

Obed:	5€ na osobu a deň
Počet obedov ročne	$365 \times 0,45 \times 40 = 6.570$
Ročné tržby za obedы	$5 \times 6.570 = 32.850€$

Večere

Odhadujeme záujem približne na 35 % z ročnej kapacity.

Večera :	4€ na osobu a daň
Počet večeri ročne	$365 \times 0,35 \times 18 = 2.299,5$
Ročné tržby za večere	$4 \times 2.299,5 = 9.198€$

Zariadenie predpokladá tržby z predaja vlastných potravín (zelenina, zemiaky, ovčí syr) vo výške 70€ týždenne, čo predstavuje za dobu využiteľnosti objektu (35 % roka)

$$365 \times 0,35 = 128 \text{ dní} : 7 = 18 \text{ týždňov} \times 70 = 1.260€$$

Celkové tržby za stravovanie :

$$4.599€ + 32.850€ + 9.198€ + 1.260€ = \underline{47.907€}$$

c) Sauna

Predpokladáme využitie na 45 % ročne čo predstavuje asi $365 \times 0,45 = 164$ dní v roku, pre 4 hostí 5 hod/deň.

Sauna: 3€/hod. na 1 osobu

Celoročné. tržby za prevádzku sauny $3€ \times 4 \text{ hostia} \times 5 \text{ hod/ďň} \times 164 = \underline{9.840€}$

d) Solárium

Prepočet je rovnaký ako pri využití sauny nakoľko cena za hodinu a 1 osobu je rovnaká a celoročná využiteľnosť taktiež takže:

Celoročné tržby za prevádzka solária 9.840€

e) Ostatné služby budú poskytované podľa prevádzkových možnosti zariadenia a požiadaviek ubytovaných hostí t.j. fakultatívne zájazdy, pikniky v prírode, výlety do okolia ap.

Paušálne odhadujeme 0.80€ na 1 osobu a daň pobytu pri využiteľnosti zariadenia na 35 % t.j.

$$365 \times 0,35 \times 18 = 6\,560 \text{ ľudí ročne} \times 0,80 = \underline{1.840\text{€}}$$

4.6.2 Náklady ročné

• energia	962,62€
• odpisy ZP	5.289,66€
• mzdové náklady (6 pracovníkov)	19.916,35€
• finančné náklady – odvody	6.771,55€
• služby nemateriálovej povahy	2.655,55€
• náklady na zakúpenie potravín predstavujú	

60 % z hodnoty jedla takže prepočet je nasledovný:

$$29.839,50\text{€} - 11.935,80\text{€} (40 \% \text{ z hodnoty}) = 17.903,70\text{€} - 1.260\text{€}$$

(vlastné potraviny) = 16.643,70€

Náklady celkom: 52.239,43€

Rekapitulácia:

a) Tržby:	ubytovanie	27.594,00€
	stravovanie	47.907,00€
	ostatné	21.520,00€
	s p o l u	97.021,00€

Výnosy:	ubytovanie	27.594,00€
	stravovanie	31.263,30€
	ostatné	21.520,00€
	s p o l u	80.377,30€

b) Náklady:	materiálové náklady	16.418,25€
	z toho energia	1.128,59€
	odpisy	15.289,66€
	mzdové náklady	23.899,62€
	fin. náklady (odvody)	8.197,57€
	služby nemat. povahy	5.147,79€
	zakúpené potraviny	16.643,70€
	s p o l u:	70.306,93€

c)	Hrubý zisk :	$80.377,30 - 70.306,93 = 10.070,37€$
	Hospodárnosť:	$80.377,30/70.306,93 = 1,14$
	Zisk po zdanení:	$10.070,37 - 1.913,37 (19\%) = 8.157€$
	Návratnosť:	$73.027/8.157 = 8,9$ roka

Doba návratnosti: (analýza nulového bodu)

Napriek tomu, že doba návratnosti investície je 8,9 roka treba konštatovať, že do nákladov sú započítané odpisy vo výške 5.289,66€ ročne, čo je vlastne fiktívny náklad, pretože na druhej strane ide o vytvorenie zdrojov na obnovu resp. údržbu ZP.

Nakoľko v prvých rokoch prevádzky objektu sa nepredpokladá žiadna väčšia investícia do údržby resp. obnovy, pretože ide o nový objekt, nebude potrebné vytvorené zdroje v plnej výške použiť. V ďalších rokoch sa počíta s využitelnosťou 70%. Z uvedeného vyplýva, že návratnosť investície bude ešte kratšia.

4.6.3 Ponukový list programu na 7 dní

Letný ponukový program na 7 dní

1.deň :

- privítanie hostí a ich ubytovanie,
- podanie informácií, prechádzka po obci a okolitej prírode,
- večer posedenie pri záhradnom krbe, opekanie špecialít.

2. deň :

- raňajky,
- prehliadka drevených kostolíkov v Nižnom Komárniku, Bodružali, Miroli, Príkrej, Ladamírovej a Šemetkovciach,
- večera v penzióne.

3. deň :

- raňajky,
- prehliadka Múzea ukrajinskej kultúry a Vojenského múzea vo Svidníku,
- večera v penzióne.

4. deň :

- raňajky,
- prehliadka bojového areálu a vyhliadkovej veže na Dukle,
- večer voľný oddychový program s možnosťou loptových hier.

5. deň :

- raňajky,
- pomoc miestnym farmárom pri kosení a sušení sena,
- večer posedenie pri ľudovej hudbe.

6 .deň :

- raňajky,
- prehliadka salaša, jazda na koňoch,
- večer pri krbe.

7. deň :

- raňajky,
- celodenný pobyt v Bardejovských kúpeľoch,
- rozlúčkový večer s možnosťou zábavy.

Zimný ponukový program na 7 dní

1. deň

- privítanie účastníkov, ubytovanie,
- prehliadka obce,
- večerné lyžovanie,
- večera v penzióne.

2. deň

- raňajky,
- návšteva areálu s koňmi v Stropkove, jazda na saniach,
- večer pri kozube, voľná zábava.

3. deň

- raňajky,
- celodenný pobyt v Bardejovských kúpeľoch, procedúry podľa vlastného výberu,
- posedenie s účastníkmi KDO.

4. deň

- raňajky,
- nákupy v Poľskej republike,
- večerné posedenie s oboznámením sa s ľudovými tradíciami.

5. deň

- raňajky,
- prehliadka drevených kostolíkov v Nižnom Komárniku, Bodružali, Miroli, Príkrej, Ladomírovej, Šemetkovciach a Dobroslave,
- voľný večerný program.

6. deň

- raňajky,
- prehliadka Múzea ukrajinskej kultúry a Vojenského múzea vo Svidníku,
- večerné posedenie s ľudovou hudbou.

7. deň

- raňajky,
- prehliadka bojového areálu na Dukle,
- lyžovanie alebo sánkovanie,
- rozlúčkový večer.

4.6.4 Manažment prevádzky

Plánovaný počet stálych zamestnancov je 6. Počet a štruktúra zamestnancov vyplýva z potrieb zabezpečenia plynulej prevádzky penziónu. Za prevádzku penziónu bude zodpovedať vedúci penziónu - manažér firmy BROVA, s. r.o. Nižný Komárnik. Má vzdelanie v odbore cestovný ruch a prax s vedením reštauračných zariadení.

K stálym zamestnancom penziónu patria 1 vedúci penziónu, 1 prevádzkar, 1 kuchár, 1 čašník, 1 recepčná, 1 chyžná – upratovačka – pomocná sila v kuchyni.

V období sezóny sa budú môcť v penzióne zamestnať pracovníci na čiastočný pracovný úväzok a študenti z Hotelovej akadémie vo Svidníku v rámci letnej brigády. Zamestnanci sa budú vyberať na základe konkurzu. Požiadavky na nich budú nasledovné: flexibilní, ochotní spolupracovať, pretože prevádzka tohto typu si vyžaduje, aby v prípade potreby dokázali zastupovať svojich kolegov.

Náplň práce jednotlivých pracovníkov.

Vedúci penziónu – riadenie podniku, zúčastňuje sa na výbere zamestnancov, vypracováva systém hmotnej zainteresovanosti, vykonáva obchodnú činnosť, určuje cenovú politiku podniku, uzatvára obchodné zmluvy a dohody, dohliada na kvalitu, sleduje zákonné normy, vykonáva marketingové aktivity. Má právo zasahovať do všetkých funkcií a v prípade potreby zastúpi chýbajúci personál.

Prevádzkar – stredoškolské vzdelanie príslušného zamerania, min. 3 roky praxe v odbore. Zodpovedá za zabezpečenie prevádzky, tvorí plány pracovnej doby, zabezpečuje mzdovú agendu a dochádzku, styk s dodávateľmi tovarov a služieb, zabezpečuje servis a opravy, dohliada na skladovú evidenciu, zásobovanie. Zastupuje vedúceho penziónu počas jeho neprítomnosti a dohliada na údržbu vonkajších priestorov.

Recepčná – stredoškolské vzdelanie, min. 3 roky praxe v odbore, aktívna znalosť dvoch cudzích jazykov (anglický, nemecký), príjemné vstupovanie, komunikatívnosť. Zodpovedá za ubytovací úsek, čistotu na izbách, prijíma rezervácie, komunikuje s hosťami, vedie databázu stálych zákazníkov, vybavuje korešpondenciu, zabezpečuje fakturáciu, predáva upomienkový tovar a zabezpečuje predaj doplnkových služieb.

Kuchár – stredoškolské vzdelanie, min. 1 rok praxe v odbore. Je zodpovedný za prevádzku kuchyne, inventár v kuchyni, dodržiavanie hygieny, plánuje a zabezpečuje výrobu jedál, plánuje zásoby a zostavuje jedálny lístok. Zodpovedá za kvalitu a dodržiavanie receptúr, usmerňuje pomocný personál.

Čašník – stredoškolské vzdelanie s aktívnou znalosťou cudzieho jazyka (anglický), zabezpečuje obsluhu návštevníkov penziónu pri podávaní stravy

Chyžná – zabezpečuje upratovanie izieb a ostatných priestorov, výmenu bielizne, stará sa o celkovú čistotu podniku, podľa pokynov prevádzkara vykonáva ďalšie práce.

Zamestnanci budú mať pohyblivú pracovnú dobu v závislosti od prevádzkových potrieb penziónu s dodržaním všetkých podmienok Zákonníka práce. Tým, ktorí budú pracovať na plný úväzok, sa bude prispievať na jedno teplé jedlo denne.

Všetci zamestnanci, ktorí budú prichádzať do styku s potravinami sa musia:

- oboznámiť s hygienickými požiadavkami na preberanie, skladovanie a prípravu potravín, pokrmov a nápojov,
  - používať osobné ochranné pracovné prostriedky a pomôcky slúžiace zabezpečenie hygienicky bezchybnej výroby a podávania pokrmov a nápojov,
  - kontrolovať kvalitu nakupovaných potravín a potravín vlastnej z vlastnej produkcie,
  - dbať na to, aby sa na prípravu pokrmov a nápojov používali len potraviny zdravotne bezchybné a plnohodnotné,
  - všetky miestnosti na prípravu pokrmov, vrátane inventára, udržiavať v takom stave, aby bola zabezpečená hygienická prevádzka zariadenia a nedošlo k ohrozeniu zdravia spotrebiteľov alebo k znehodnoteniu potravín
  - pri zásobovaní pitnou vodou z vlastného zdroja zabezpečiť vykonávanie laboratórnej kontroly zdravotnej bezchybnosti pitnej vody najmenej raz za 6 mesiacov.
- Podľa potreby je nutné vykonávať dezinfekciu a deratizáciu, o ktorej musí byť vedená evidencia (Otepka - Habán, 2007).

Prevádzka a zásobovanie.

Zásobovanie penziónu bude zabezpečené na základe dodávateľských zmlúv podľa potreby.

4.7 SWOT analýza poskytovania agroturistických služieb

4.7.1 Silné stránky / Strengths /

Napriek tomu, že sa región nachádza na východe Slovenskej republiky, vyznačuje sa vysokou stabilitou obyvateľstva. Je to veľmi priaznivý jav, ktorý svedčí o tom, že minulý regionálny vývoj vytváral pre obyvateľstvo okresu priaznivé životné podmienky. Niektoré z nich, v dôsledku zmenou spoločenských podmienok stratili svoj pozitívny charakter, ale celý rad z nich bude aj naďalej pôsobiť ako pozitívny faktor rozvoja, ktorý je treba využiť pre ďalší rozvoj cestovného ruchu. Medzi tieto pozitívne faktory je možné zaradiť nasledovné silné stránky:

- nízka kapacitná úroveň ubytovacích služieb v regióne,
- absencia ubytovacieho zariadenia uvedeného typu,
- možnosť ubytovania cieľovým skupinám návštevníkov, ktorí pri návšteve regiónu z dôvodu nemožnosti ubytovať sa odchádzajú do Svidníka, Bardejova alebo Prešova, čo sú lokality vzdialené 21, 56 a 80 km,
- vstupom do EÚ sa zintenzívni cezhraničná spolupráca a rozvoj obchodu a turizmu hlavne s Poľskou republikou, pričom ubytovacie zariadenie je typom zariadenia, ktoré svojimi službami priláka klientelu podnikateľov pri ich obchodných cestách,
- nízka úroveň cestovného ruchu v tejto oblasti, napriek tomu, že región má čo ponúknuť návštevníkom a je bohatý na prírodné, historické a kultúrne pamätihodnosti,
- región poskytuje možnosti agroturistiky, návštevu historických, prírodných pamiatok i priestor pre rekreáciu, a oddych. Ubytovacie služby v regióne sú však na nízkej úrovni, čo potvrdzujú návštevníci regiónu. Trend v ubytovaní penzijného typu je zreteľný v ostatných častiach Slovenska, kde podmienkou rozvoja turistického ruchu je práve poskytovanie služieb takéhoto druhu, s doplnením o reštauračné, prípadne ďalšie obchodné služby. V regiónoch, kde je nedostatok ubytovacích kapacít, alebo chýbajú je zreteľný nezáujem, alebo znížený záujem o cestovný, turistický ruch.

4.7.2 Slabé stránky / Weaknesses /

Okrem priaznivých predpokladov, ktoré pozitívne ovplyvnia ďalší rozvoj regiónu, bude pôsobiť rad faktorov, ktoré ovplyvnia rozvoj cestovného ruchu negatívne:

- počiatočná zadlženosť firmy,
- nutnosť lokálnych ekologických opatrení,
- nedostatočne vybudovaná infraštruktúra v rámci regiónu,
- slabé využitie potenciálu regiónu v oblasti cestovného ruchu,
- nedostatočná propagácia celého regiónu Svidník,
- nedostatočná spolupráca podnikateľských subjektov v regióne,
- nízka kúpna sila obyvateľstva,
- malá intenzita družobných vzťahov,
- nedostatočná kvalita pracovnej sily.

4.7.3 Príležitosti / Opportunities /

Výhodou regiónu je nízka hustota zaľudnenia a malá miera urbanizácie okresu, čo zodpovedá prírodným podmienkam, keď 25% územia okresu patrí do kategórie chránených území, ktoré nie sú zatiaľ príliš dotknuté ľudskou činnosťou a vytvárajú sa tak priaznivé predpoklady pre ďalší rozvoj územia a racionálne využitie jeho zdrojov v súlade s ochranou životného prostredia.

- zvyšujúci sa záujem o vidiecky turizmus a agroturizmus,
- možnosť vytvorenia nových pracovných príležitostí,
- možnosť získania dotácií na rozvoj agroturistiky z európskych fondov a dotácie na rekvalifikáciu ľudí,
- možnosť využitia vlastných produktov pre stravovanie hostí,
- zachovať, prípadne zlepšiť čistotu verejných priestorov, vybudovať kanalizáciu v obci,
- možnosti lepšieho využitia prírodných podmienok,
- možnosť zachovania a oživenia tradičných ľudových remesiel,
- integrácia regiónu do cezhraničných i medzinárodných európskych štruktúr,
- rozvíjajúca sa prihraničná spolupráca podnikateľských subjektov,
- dobudovanie značkovaných turistických chodníkov,

- zlepšenie dopravnej infraštruktúry,
- spracovať multimedialne propagačné materiály v rôznych jazykových mutáciách,
- možnosť vybudovania cykloturistických chodníkov.

4.7.4 Ohrozenia / Threats/

Možné ohrozenia podnikania predstavuje:

- nedostatok finančného kapitálu,
- nepriaznivý vývoj menových kurzov,
- zníženie návštevnosti a záujmu turistov o náš región,
- potenciálne nepriaznivý ekonomický vývoj ovplyvňujúci aj turistické aktivity,
- nedostatočne vybudované ďalšie služby v lokalite a v blízkych obciach,
- nezvládnutie všetkých potrebných noriem a podmienok pre úspešnosť zariadenia načas,
- silná závislosť na priaznivých klimatických podmienkach,
- rozdielna legislatíva v rámci prihraničných regiónov susedných štátov,
- nedostatok finančných prostriedkov pri plánovaní a realizácii projektov cezhraničnej spolupráce a partnerských zmlúv,
- nezáujem domácich podnikateľov podnikateľ v oblasti cestovného ruchu.

Správne prevedenie SWOT analýzy je základom, pretože ďalší krok k úspešnému plánovaniu závisí práve od SWOT - ky.

5 DISKUSIA

Poznatky a informácie získane prieskumom pri tvorbe diplomovej práce potvrdzujú názory viacerých autorov a iných zdrojov uvedených v zozname použitej literatúry.

Stotožňujeme sa s tvrdením Sládka (2000), že veľký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu predstavuje rozvoj regiónov, kde región cestovného ruchu nie je limitovaný žiadnymi administratívnymi hranicami. Toto tvrdenie ďalej rozvíja Homolka (2000), ktorý poukazuje na kladné účinky služieb cestovného ruchu v regiónoch napr. na uspokojovanie základných ľudských potrieb, zvyšovanie životnej úrovne a lepšie možnosti využívania voľného času.

Možno súhlasiť s Cakom (1993), ktorý vidiecky turizmus považuje za osobitnú formu rekreácie vo vidieckom prostredí s využitím charakteristických daností konkrétneho regiónu resp. kraja, poskytujúci služby rekreantom na vidieku s využitím voľných kapacít vidieckych domov a chalúp, ubytovacích, stravovacích, ale aj športových a zábavných zariadení.

Potvrdila sa správnosť názorov Macha (1995) o mnohostrannom význame vidieckeho cestovného ruchu oproti ostatným formám cestovného ruchu tým, že dáva možnosť tvorby nových pracovných príležitosti pre obyvateľov vidieka, rozvíja netradičné podnikateľské aktivity, reštrukturalizuje poľnohospodárstvo, využíva už existujúci bytový fond alebo objekty, zvyšuje vybavenosť obcí, zvyšuje príjmy obyvateľov obce, oživuje a udržiava remeselnícku výrobu, folklór a iné zvyky a v neposlednom rade zachováva pôvodný ráz krajiny.

Súhlasime s názormi Homolku (2000), že vidiecka turistika je synonymom pojmu pohyb a záujem navštíviť dedinu s jej okolím, kultúrou a folklórom za účelom rekreácie.

Správne sú tvrdenia Dowera (2004), že mnoho vidieckych oblastí trpí nedostatkom vo sfére sociálnej i ekonomickej, čo následne znižuje kvalitu života miliónov ľudí žijúcich na vidieku a zároveň vytvára neprimeraný tlak na mestá, kam ľudia z vidieka migrujú za vidinou lepšieho života. Riešenie tohto problému si vyžaduje úsilie v oblasti obnovy vidieka, ktoré by malo byť vynakladané pod záštitou všetkých obyvateľov vidieka – farmárov, podnikateľov, občianskych združení a miestnych úradov.

Na záver musíme spomenúť názory viacerých autorov, Jarábková (2004), Otepka – Habán (2007) na aktívnu pomoc rôznych inštitúcií cestovného ruchu na vidieku prostredníctvom príspevkových, úverových a záručných programov, štrukturálnych fondov a rôznych aktivít smerujúcich k aktívnej politike zamestnanosti. Na druhej strane dochádza k nedostatočnému využívaniu uvedených foriem pomoci, čo môže byť zapríčinené nedostatočnou informovanosťou.

6 NÁVRH NA VYUŽITIE POZNATKOV

Úspech rozvoja vidieckej turistiky v podduklianskom regióne nezaručuje iba krásna príroda, história, kultúrne zážitky, ale hlavne kvalitná ponuka a služby na vynikajúcej úrovni.

Jednou zo slabých stránok infraštruktúry cestovného ruchu v tomto regióne je pomerne ťažká dostupnosť, čo potrebuje program zlepšenia a zmodernizovania hlavných ciest. Tým by sa zabezpečila rýchla, bezpečná a pohodlná doprava návštevníkov.

Tento projekt slúži hlavne ako podklad k žiadosti o poskytnutie finančných prostriedkov z Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania na vybudovania penziónu. Získanie finančných prostriedkov spolu s vlastnými finančnými prostriedkami zabezpečí možnosť spustenia prevádzky penziónu. Penzión nenaruší krajinnú štruktúru, zlepší architektonický vzhľad a pomôže zlepšiť v súčasnosti nepostačujúcu ponuku ubytovacích zariadení, pre ktoré je táto oblasť často obchádzaná a nenavštevovaná. Ďalším prínosom je vytvorenie nových pracovných príležitostí. Vytvorenie webovej stránky s kompletnou ponukou služieb a galériou fotografií dá do povedomia nielen penzión, ale aj kraj pod Duklou.

Naším zámerom je poskytovať služby vidieckeho cestovného ruchu so všetkým komfortom, aký vyžadujú milovníci tohto odvetvia cestovného ruchu. Penzión bude poskytovať kvalitné ubytovanie za prijateľné ceny, kuchyňu so slovenskými špecialitami, ako aj využitie voľného času návštevníkmi. Blízkosť hranice s Poľskou republikou predurčuje tento penzión k využívaniu ubytovania hlavne poľských turistov, pre ktorých je dovolenka v našom regióne ešte vždy atraktívnou. Keďže sa v okolí nenachádza podobné zariadenie, predpokladáme, že penzión bude využívaný v letnej aj zimnej turistickej sezóne. Zvýšená návštevnosť prinesie finančné prostriedky, z ktorých budú mať ošoh aj miestni podnikatelia ponúkajúci služby návštevníkom. Zvýši sa aj kúpyschopnosť obyvateľov obce.

Na základe zistení a výsledkov práce navrhujeme pre realizáciu rozvoja vidieckeho turizmu a agroturizmu v prihraničnej oblasti s Poľskou republikou nasledujúce odporúčania:

- Zatraktívniť prostredie a prilákanie návštevníkov, dobudovaním detského ihriska, cykloturistických trás a podobne.

- Odporúčame v budúcnosti zamerať sa viac na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky, hlavne ponukou ubytovania v rodinných domoch v rodinách a rekonštrukciou ďalších nevyužitých domov a objektov, ktoré stratili svoju pôvodnú funkciu.
- Bude potrebné zlepšiť informačný systém a propagáciu tejto lokality v turistických informačných kanceláriách, prostredníctvom letákov, pútačov, brožúrok.
- Umiestnenie informačných tabúl, kde budú vyznačené trasy, zóny oddychu, ubytovacie, pohostinské a reštauračné služby.
- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva o cestovnom ruchu, agroturistike a turistike v danom prostredí.
- Zvýšiť možnosti poskytovania stravovacích služieb prostredníctvom rýchleho občerstvenia.
- Obnovenie miestnych tradícií za účelom rozvoja turizmu.

Predložené zmeny je potrebné vykonať tak, aby bol zachovaný architektonický scenár obce, aby obec zachovala svoju identitu a aby boli rešpektované zásady ochrany kultúrneho a historického dedičstva.

7 ZÁVER

Malé a stredné podniky sú neoddeliteľnou súčasťou štruktúry každej vyspelej trhovej ekonomiky. Tieto ekonomické subjekty sa vyznačujú flexibilitou a umožňujú pružné prispôsobovanie meniacim sa podmienkam na trhu cestovného ruchu. Podnikanie v sfére malých a stredných podnikov je perspektívne. Ich podpora patrí k prioritám EÚ a na trhu sú dostupné finančné prostriedky na financovanie zámerov pre začínajúcich podnikateľov.

Tento projekt bol vypracovaný na základe dôkladnej analýzy súčasného stavu ekonomiky firmy Brova, s.r.o. a zmapovania možnosti uplatniť sa na trhu s ponúkanými službami. Projekt bol spracovávaný vo viacerých krokoch a postupne sa doplňoval po osobných konzultáciách s podnikateľmi v tomto rezorte v meste Svidník. Medzi hlavné prínosy projektu patrí hlavne zabezpečenie ubytovacích služieb v obci Nižný Komárnik, rozšírenie a obmena výrobných činností firmy, zvýšenie zamestnanosti počas letnej a zimnej sezóny, rozvoj agroturistiky, zariadení cestovného ruchu, rozšírenie a skvalitnenie služieb pre našich a zahraničných turistov, najmä z Poľskej republiky, ktorí toto zariadenie môžu využívať aj v rámci malého pohraničného styku. Slovensko je pre zahraničných návštevníkov cenovo výhodnou destináciou. Pre väčšie uplatnenie na trhu je však nevyhnutné skvalitňovať technickú a turistickú infraštruktúru a ponuku (produkty), ktorá sa aj v záujme efektívnosti podnikania musí rozvíjať dynamickejšie. Je potrebné výraznejšie využiť možnosti celoročnej ponuky, na čo sú v riešenom území veľmi dobré predpoklady. Zvýši sa tým konkurenčná schopnosť záujmového územia na trhu.

Rozvoj aktívneho zahraničného cestovného ruchu musí stimulovať aj politické smerovanie krajiny a bezpečnosť návštevníkov.

8 POUŽITÁ LITERATÚRA (zoznam bibliografických odkazov)

1. BIELIK, P. 1996. Ekonomika podnikov. VŠP Nitra 1996. 92 s. ISBN 80-7137-294-3.
2. CAKO, J. et al. 1995. Služba zákazníkovi a marketing malého podniku cestovného ruchu (Príručka). Bratislava: ÚSTAV TURIZMU v spolupráci s EKONOM SERVISOM pre MH SR, Sekciu cestovného ruchu, 1995. 102 s. ISBN 80-967455-0-6.
3. DOWER, M. 2004. – ECOVAST, Európska rada obcí a malých miest v mene siete PREPARE. 2004. Vidiek je pre rozšírenú Európu výzvou. In: Náš vidiek, 2004, č. 3. 3 s.
4. Drevené kostolíky v okolí Svidníka, 2003. Regionálna a rozvojová agentúra Svidník. 2003. ISBN 80-967898-2-1.
5. HABÁN, M. – OTEPKA, P. 2004. Agroturistika (Skriptá pre študentov SPU). Nitra: VES SPU, 2004. 153 s. ISBN 80-8069-451-6.
6. HOMOLKA, Ľ. 2000. Vidiek a cestovný ruch. In: Cestovateľ, roč. 6, 2000, č.11, s. 48 – 49.
7. HUDÁK, J. 2007. Vplyv vonkajšieho ekonomického prostredia na hospodársku prosperitu podnikateľských subjektov v Ppok. Zb. (1). S.38.
8. KOTOROVÁ-JENČOVÁ, M. 2007. Archeologické pamiatky slovensko-poľského pohraničia v cestovnom ruchu, Hanušovce nad Topľou, 2007, 142 s. ISBN 978-80-96715-1-0.
9. KOVÁČ, K. 2001. Ekologické pestovanie rastlín. Vyd. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2001. 117 s. 5 80-7137-914-X.
10. KUJANOVÁ, K. 2004. Vidiek a kultivovanosť jeho prostredia. In: Obecné noviny roč. 14, 2004. č. 28. s. 22.
11. KULIFFAY, G. 2007. Stratéga SR do roku 2013 v podmienkach Slovenska In. Región-Build. Bratislava: UMS, 2007. 119 s. ISBN 978-80-969736-6-8.
12. MACH, F. 1993. Vidiecky turizmus a agroturizmus na Slovensku. In: Úvodný príhovor k problematike. Bratislava: Združenie podnikateľov agroturistiky Slovenska, 1993. s. 7-14.
13. Múzeum Ukrajinskej kultúry vo Svidníku, 2005. Prešov: Human Prosperity, 2005. 55 s.

14. Obec Nižný Komárnik, 2007. 10 s.
15. OTEPKA, P. – HABÁN, M. 2007. Vidiecky turizmus a agroturizmus. Nitra: NOI, Bratislava, 2007. 120 s. ISBN 978-80-89088-52-2.
16. PIDANY, J. 1997. Revitalizácia a investičná politika. Transformačný proces ekonomiky TU Košice 1997. ISBN 80-7099-306-.S. 207
17. Poradca podnikateľa, Informačné centrum podnikateľov. 1992. Cestovný ruch a podnikanie. Žilina, 1992. 4s.
18. RONČÁK, I. 2004. Európska komisia zverejnila návrh novej politiky rozvoja vidieka. In: Náš vidiek, 2004, s. 38 – 39.
19. Regionálna a rozvojová agentúra Svidník. 2004. Stratégia rozvoja nosných foriem cestovného ruchu prešovského kraja, Podkarpatského a časti Malopolského vojvodstva. 2004, 12.s.
20. Slovenské združenie podnikateľov v agroturistike. 2004. Definícia pojmu „agroturistika“. 3.11.2004.
21. Svidník, Prešov: DINO, 1996, 69 s. ISBN 80-85575-13-2.
22. ŠARAFIN, M. 2004. Rozhodovanie. In: Obecné noviny, roč. 14, 2004, č. 38. 16 s.
23. Turistický informátor Horného Šariša. 2003, 112 s. ISBN 80-967898-6-4.
24. ULIČNÝ, F. 1990: Dejiny osídlenia Šariša, Východoslovenské vydavateľstvo, 1990. 250 s. ISBN 80-85174-03-0.
25. Združenie podnikateľov agroturistiky Slovenska. 1993. Sprievodca podnikateľa vo vidieckom turizme a agroturizme, vyd. Bratislava: Réka 1993. 11 s.
26. ŽOLDOŠOVÁ, D. 2004. Napriek pretrvávajúcim nedostatkom máme čo ponúknuť. In: Obecné noviny, roč. 14, č. 44, s. 12 – 13.
27. Regionálny rozvoj:
[Zdroj:<http://www.euractiv.sk/regionarozvoj/clanok/prog-rozvoja-vid.-SR-2007-2013>, cit. 2010-04-07]

9 PRÍLOHY

Obrázok 1 : Mapka Podduklianskej oblasti

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 2 : Pamätník na Dukle

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 3 : Vyhlídková veža na Dukle

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 4 : Bunker z II. Svetovej vojny na Dukle

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 5 : Pamätník vo Svidníku

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 6 : Vojenské múzeum vo Svidníku

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 7 : Expozícia vo Vojenskom múzeu

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 8 : Múzeum Ukrajinskej kultúry vo Svidníku

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=ukrus>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 9 : Expozícia v múzeu Ukrajinskej kultúry

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=ukrus>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 10: Expozícia v múzeu Ukrajinskej kultúry

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=ukrus>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 11: Galéria D. Millyho vo Svidníku

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=galeria>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 12: Kostolík v Nižnom Komárniku

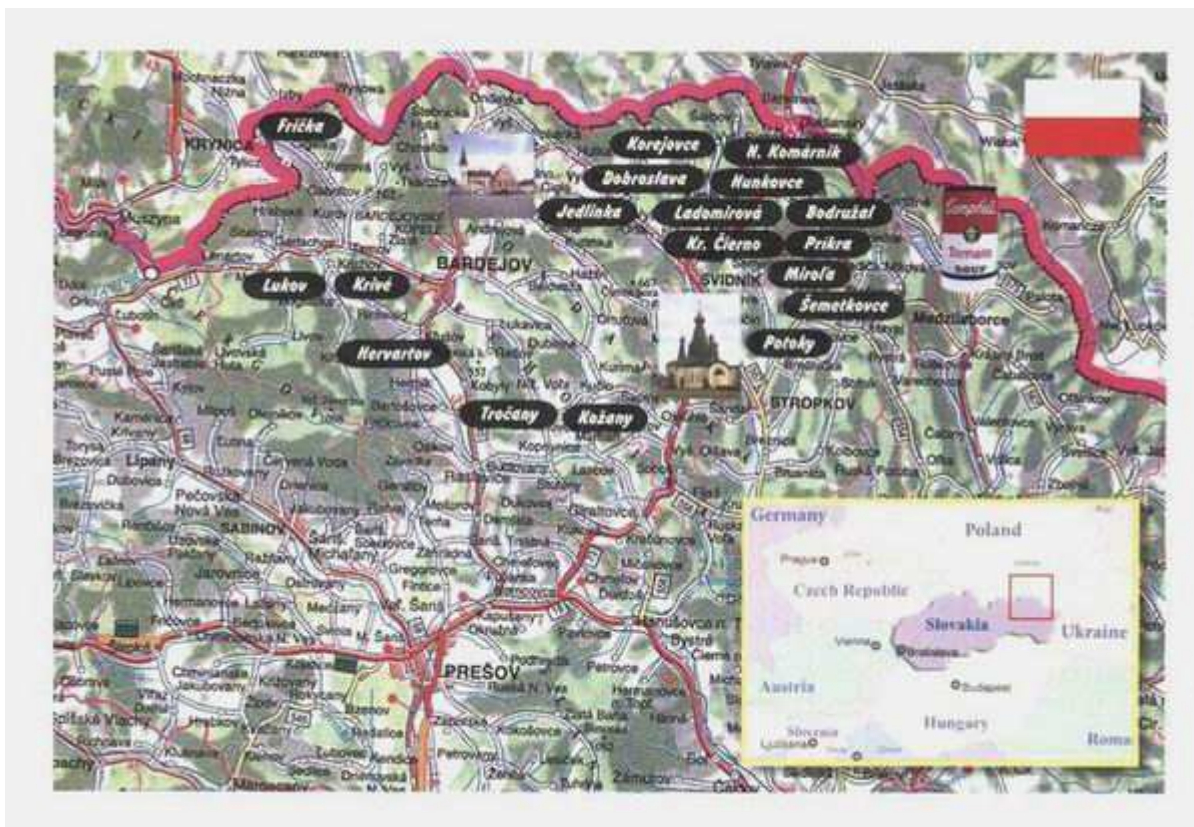
[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=kostoliky>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 13: Kostolík v Bodružali

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=kostoliky>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 14: Slávnosti ukrajinských pracujúcich

[Zdroj: <http://www.svidnik.sk/old/svidnik/ukfestiv.htm>, cit. 2010-03-23]

Obrázok 1: Mapka podduklianskej oblasti
Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>

Obrázok 2 a 3: Pamätník na Dukle a vyhliadková veža na Dukle
Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>

Obrázok 4: Bunker na Dukle

Obrázok 5: Pamätník vo Svidníku

Zdroj obrázok 4 a 5: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>

Obrázok 6: Vojenské múzeum vo Svidníku

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>

Obrázok 7: Expozícia vo Vojenskom múzeu

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=vmuzeum>

Obrázok 8: Múzeum Ukrajinskej kultúry vo Svidníku

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=ukrus>

Obrázok 9 a 10: Expozícia v múzeu Ukrajinskej kultúry

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=ukrus>

Obrázok 11: Galéria D. Millyho vo Svidníku
Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=galeria>

Obrázok 12: Kostolík v Nižnom Komárniku
Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=kostoliky>

Obrázok 13: Kostolík v Bodružali

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/index.php?op=kostoliky>

Obrázok 14: Slávnosti ukrajinských pracujúcich

Zdroj: <http://www.svidnik.sk/old/svidnik/ukfestiv.htm>